

СТРАТЕГІЯ 2021

**ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ
В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ**

НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
ФОНД ПРЕЗИДЕНТІВ УКРАЇНИ

**«Інформаційні технології в державному
управлінні»**
Ініціативи Президента України

Інформаційно–бібліографічний бюлетень

Головний редактор

В.М. Удовик, директор Фонду Президентів України,
канд. іст. наук, ст. наук. співроб.

Відповідальні за випуск

В.М. Удовик, директор Фонду Президентів України,
канд. іст. наук, ст. наук. співроб.

Інформаційні та бібліографічні матеріали підготували

В.М. Удовик, Л.Г. Дем'яненко,
М.Б. Кушнарьова, Є.В. Глушук

Заснований у 2014 році
Виходить один раз на місяць

Адреса редакції:

НБУВ, пр–т Голосіївський, 3, Київ, 03039, Україна
Тел. (044) 525–54–70
E–mail: fpu@nbuv.org.ua

Передрук – тільки з дозволу редакції

© Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського, 2021

Передрук за погодженням

«Інформаційні технології в державному управлінні» (Ініціативи Президента України)

Випуск 10 (96)

(огляд матеріалів ЗМІ за 1 – 31 жовтня 2021 р.)

Зміст

Анонс.....	4
Офіційна інформація.....	6
Регіональні ініціативи.....	22
Експертний погляд.....	23
Блоги та соціальні мережі	30
Зарубіжний досвід.....	35
Новітня бібліографія зарубіжних та вітчизняних досліджень з проблематики електронного урядування.....	47

Анонс

11 листопада 2021 р. (Одеса, Україна)

Міжнародна науково-практична конференція
«Сучасні управлінські та соціально-економічні аспекти розвитку
держави, регіонів та суб'єктів господарювання в умовах трансформації
публічного управління».

Кафедра адміністративного менеджменту та проблем ринку Одеського національного політехнічного університету, Інститут бізнесу, економіки та інформаційних технологій, ЕКОНОМІЧНИЙ НАУКОВИЙ ПОРТАЛ, Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, Одеська національна академія харчових технологій, Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України, Національний університет «Львівська політехніка», Комратський державний університет (Молдова), National Institute for Economic Research, (Молдова), Scientific-Technical Union of Mechanical Engineering, (Болгарія), Academic Community Of M. Valudyanskiy (Словаччина), Компанія «TIME REALITIES SCIENTIFIC GROUP» (Німеччина) запрошує Вас взяти участь у роботі Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні управлінські та соціально-економічні аспекти розвитку держави, регіонів та суб'єктів господарювання в умовах трансформації публічного управління».

Місце проведення: м. Одеса, пр-т Шевченка, 1, Держаний університет «Одеська політехніка», Інститут бізнесу, економіки та інформаційних технологій, Кафедра публічного управління та адміністрування, ГУК, ауд. 539

Мета конференції – обмін інформацією, досвідом та результатами наукових досліджень, обговорення актуальних питань з проблем та перспектив розвитку держави, регіонів та суб'єктів господарювання в контексті сучасних управлінських та соціально-економічних процесів провідними та молодими вченими.

До участі у конференції запрошуються: доктори та кандидати наук, докторанти, аспіранти, пошукувачі, співробітники наукових установ, викладачі, студенти.

Напрями роботи конференції:

1. Сучасні управлінські аспекти розвитку держави, регіонів та суб'єктів господарювання.
2. Сучасні соціальні та економічні аспекти розвитку держави, регіонів та суб'єктів господарювання.
3. Актуальні проблеми державного управління та місцевого самоврядування.
4. Актуальні проблеми національної безпеки держави.
5. Сучасні комунікації та електронне урядування в умовах розвитку інформаційного суспільства..

6. Сталий розвиток виробничої сфери в умовах глобальних продовольчих, екологічних та фінансово-економічних викликів.

Мови конференції: українська, англійська.

Для участі в роботі конференції просимо Вас надсилати на адресу оргкомітету mpa@op.edu.ua до 20 жовтня 2021 р. такі документи:

Заявка про участь у конференції ([Форма заявки додається](#)).

Тези доповіді (<https://economics.net.ua/publ>).

Офіційна інформація

Дія вже увійшла в повсякденне користування українців з показником охоплення 54 % серед користувачів Android. Компанія Kantar Україна провела дослідження найбільш популярних в Україні мобільних застосунків за вересень 2021 року. Зараз у застосунку вже 8,6 млн користувачів. Щодня Дією користуються більше 1 млн українців.

«Ці результати свідчать, що держава крок за кроком стає зручним сервісом для українців. Щодня Дією користується все більше людей. Від початкової недовіри суспільства до одного з найпопулярніших застосунків у побуті. Будемо й далі працювати над тим, щоби українці отримували державні послуги легко, у декілька кліків, без бюрократичної тяганини», — зазначив **Віцепрем'єр-міністр – міністр цифрової трансформації України Михайло Федоров**.

Застосунок Дія — це 12 цифрових документів, серед яких — перший у світі офіційний цифровий паспорт. Також у застосунку доступні 12 послуг. Одна з найпопулярніших зараз — отримання COVID-сертифікатів. Їх згенерували вже понад 4 мільйони українців.

Мінцифра продовжує вдосконалювати застосунок і додавати все більше послуг, які можна отримати в кілька кліків. Нові послуги будуть презентовані на Diiа Summit, який відбудеться цієї осені (*Застосунком Дія користуються більше половини українців з Android — дослідження // Застосунком Дія користуються більше половини українців з Android — дослідження. – 2021. – 29.10*).

Уряд схвалив законопроект, який прискорить реалізацію Національної програми інформатизації та цифрову трансформацію України.

Закон України «Про Національну програму інформатизації» не змінювався з 1998 року. Технічна термінологія та механізми, що прописані у законі, вже давно не відповідають сучасним умовам. А до того ж не узгоджуються з новими законами, що стосуються цифровізації. Це сповільнює реалізацію Національної програми інформатизації.

Зараз актуальним є не лише питання фінансування заходів з інформатизації, а й питання координації, моніторингу, оцінки результатів та ефективності виконання проєктів.

Проект закону допоможе вирішити низку основних завдань, у тому числі подолання цифрової нерівності, безпеку інформаційної діяльності та кіберзахист, інтеграцію України в світовий цифровий простір, застосування новітніх технологій в державному управлінні тощо.

Зміни дозволять підвищити ефективність виконання Національної програми інформатизації для забезпечення належного рівня координації та впровадження проєктів інформатизації, цифровізації та електронного

урядування *(Прискорення цифрової трансформації України — Уряд схвалив законопроект // <https://thedigital.gov.ua/news/priskorennya-tsifrovoi-transformatsii-ukraini-uryad-skhvaliv-zakonoproekt>. – 2021. – 28.10).*

26 жовтня 2021 року відбулася зустріч Міністрів, що відповідають за питання цифровізації та інновацій в країнах-учасницях Дунайської стратегії. Міністерська зустріч стала кульмінацією 10-го Щорічного Форуму Дунайської Стратегії, перед передачею Україні головування у Дунайській стратегії, що розпочнеться 1 листопада 2021 року.

Дунайська стратегія — це платформа, що передбачає співпрацю 14 країн Дунайського регіону. Українська частина Стратегії охоплює Одеську, Івано-Франківську, Чернівецьку та Закарпатську області.

«З точки зору регіонального розвитку, Міністерство цифрової трансформації України приділяє особливу увагу регіональній цифровій трансформації, яка спрямована на розвиток людського капіталу. Усі проекти цифрової трансформації, які розроблені на національному рівні, також реалізуються в регіонах. Цифрова трансформація сприяє розвитку розумного управління транспортом, безпеки, екології, житлово-комунального господарства, електронної взаємодії з місцевою владою, сприяє розвитку малого та середнього бізнесу, а також покращенню рівня володіння цифровими навичками в людей. За останні кілька років Україна набула значного досвіду в сфері цифровізації, і ми раді поділитися ним із країнами-партнерами для сприяння розвитку Дунайського регіону та започаткування спільних проєктів», — зазначила **заступник Міністра цифрової трансформації з питань євроінтеграції Валерія Іонан**.

Результатом зустрічі стало прийняття спільної декларації, що закликає всі зацікавлені сторони – Європейську комісію, національні та транснаціональні органи влади, університети й наукові кола та інші державні та приватні дослідницькі установи – тримати науку, дослідження, інновації та цифровізацію суспільства, заснованого на знаннях, у центрі уваги Стратегії *(Інновації та стала цифрова трансформація регіонів — серед пріоритетів майбутнього головування України у Стратегії ЄС для Дунайського Регіону // <https://thedigital.gov.ua/news/innovatsii-ta-stala-tsifrova-transformatsiya-regioniv-sered-prioritetiv-maybutnogo-golovuvannya-ukraini-u-strategii-es-dlya-dunayskogo-regionu>. – 2021. – 28.10).*

Безбар'єрність та доступність послуг кожному є одним із ключових питань цифрової трансформації. Тому Мінцифра реалізує ряд дуже важливих проєктів у сфері цифрової безбар'єрності. Займаємося розвитком цифрових навичок українців, розвиваємо мережу швидкісного інтернету та робимо послуги доступними.

Про це розповів **заступник Міністра цифрової трансформації України Олександр Шелест** на третьому засіданні Ради безбар'єрності. Саме там презентували результати Плану заходів на 2021-2022 роки з

реалізації Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні. Нацстратегія розроблена в межах ініціативи першої леді Олени Зеленської.

За результатами першого моніторингового звіту щодо виконання Нацстратегії зі створення безбар'єрного простору виконано 75 % завдань, що були заплановані у Плані заходів. До реалізації заходів залучені 16 міністерств, з них 7 реалізують флагманські проекти. У цілому заплановано 236 заходів та 144 завдання.

Проект Мінцифри «Доступ до інтернету в українських селах» також є частиною Плану. Цього року у рамках «Інтернет субвенції» до оптичного інтернету вперше буде підключено 3 тисячі сіл. Так, мільйон українців вперше отримають можливість підключитися до інтернету. Наразі вже підключено понад 200 сіл.

«Без фокусу на питаннях цифрової доступності ми ризикуємо залишити велику кількість людей поза бортом цифрового майбутнього. Саме тому Мінцифра реалізує ряд важливих соціальних проектів. Ми розгалужуємо мережу 4G, проводимо оптичний інтернет в села, завдяки «Інтернет-субвенції» та створюємо курси з опанування цифрових навичок. Упевнений в тому, що наші зусилля принесуть реальний результат і покращать життя за допомогою цифрових інструментів», — зазначив **Олександр Шелест**.

На засіданні також презентували «Довідник безбар'єрності», створення якого ініціювала перша леді Олена Зеленська. Це гід з коректного спілкування, у якому зафіксовані нові норми безбар'єрної мови. Мови, у якій немає місця дискримінаційним чи стереотипним фразам стосовно різних людей. Документ був рекомендований для використання органами влади в роботі.

Нагадаємо, у травні 2020 року перша леді Олена Зеленська ініціювала велику розмову про безбар'єрність, що стала поштовхом до Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні. Нацстратегія була розроблена широким колом урядовців, експертів, представників громадських об'єднань та волонтерів в межах ініціативи першої леді Олени Зеленської та на виконання указу Президента України. Нацстратегія затверджена Кабінетом Міністрів України у квітні 2021 року (*Розвиток інтернету, цифрових навичок та доступні послуги — що Мінцифра робить для безбар'єрного простору в Україні // <https://thedigital.gov.ua/news/rozvitok-internetu-tsifrovikh-navichok-ta-dostupni-poslugi-shcho-mintsifra-robot-dlya-bezbarernogo-prostoru-v-ukraini>. – 2021. – 27.10*).

Будівельна сфера — одна з перших, у якій Мінцифра почала цифрову трансформацію. Минулого року створили Єдину державну електронну систему у сфері будівництва. Вона мінімізує корупційні ризики, автоматизує процеси та створює умови для якісного нагляду і контролю за будівництвом в Україні. А потенційна економія завдяки цифровізації сфери дорівнює 734 млн грн на рік.

«Будівельна сфера — була однією з найбільш корумпованих в Україні. Чинovníки розкрадали до 3.5 млрд гривень щороку. Понад 80 % гравців на ринку будівництва стикалися з корупцією під час отримання дозволів і погоджень. Цифровізація дозволила прибрати найбільший корупційний ризик — контакт українця з чиновником. А сам процес будівництва зробила прозорим та зручним», — зазначив **перший заступник Міністра цифрової трансформації України Олексій Вискуб**.

У рамках реформи будівельної сфери ліквідовано одну із найбільш корумпованих організацій — ДАБІ. Більше місяця вже замість неї працює Державна інспекція архітектури та містобудування (ДІАМ).

За перший місяць діяльності ДІАМ оптимізовано обробку звернень — 99 % опрацьовуються інспекторами протягом 24 годин. Раніше терміни обробки заяв не дотримувалися і могли складати тижні, а то й місяці. Система дозволяла самостійно визначати пріоритетність у розгляді заявок. Це призводило до затримок у відповідях та створювало корупційні ризики.

А зараз вже видано сотні дозволів на будівництво та ремонтні роботи шкіл, лікарень, доріг, реставрацію пам'яток архітектури. Опрацьовано 488 дозволів на будівництво, більше 3 тисяч повідомлень про початок будівельних робіт, майже 1.5 тисяч декларацій про готовність об'єкта до експлуатації.

Загалом е-системою будівництва користуються до 20 тисяч користувачів: архітектори, проектувальники, підрядники. Вже зареєстровано майже 200 тисяч дозвільних документів. Завдяки переведенню усієї документації в режим онлайн можна відслідкувати кожен рух, акт та підпис. Документи не можна подати заднім числом чи підмінити, бо кожна дія має підкріплюватися кваліфікованим електронним підписом.

Крім того, для користувачів доступні вже 12 будівельних послуг на порталі Дія. Серед яких: дозвіл на виконання будівельних робіт, будівельний паспорт, декларація про готовність об'єкта тощо. Частина послуг повністю автоматизована для того, щоб максимально прибрати корупційну складову з процесу. Відтепер, щоб оформити всі необхідні дозволи, немає потреби ходити кабінетами та збирати купу довідок. Достатньо подати одну заяву за 10 хвилин на порталі Дія і вона автоматично потрапляє на розгляд (***99 % заяв обробляються за добу — що змінилося з цифровізацією будівельної сфери // <https://thedigital.gov.ua/news/99-zayav-obroblyayutsya-za-dobu-shcho-zminilosya-z-tsifrovizatsieyu-budivelnoi-sferi>. – 2021. – 26.10***).

У січні 2022 року розпочнеться перший етап реформи Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України. Президент України підписав відповідний **Указ**. Концепція буде реалізована у два етапи до 2025 року.

Метою Концепції є реформування та розвиток Держспецзв'язку як сучасного органу, який забезпечує високоякісний захищений урядовий зв'язок і кіберзахист органів державної влади та критичної інфраструктури.

Це передбачає запровадження уніфікованої системи планування та управління ресурсами на основі сучасних європейських та євроатлантичних підходів.

«Кібербезпека та захист персональних даних громадян — один з головних пріоритетів Мінцифри. Ця сфера повинна не просто бути на одному рівні з цифровізацією країни, а на крок попереду. Завдяки реформі Держспецзв'язку оптимізує свою структуру, позбудеться невластивих їй функцій та посилить кіберзахист об'єктів критичної інфраструктури. У результаті це дозволить Україні стати однією з найсильніших країн у галузі кіберзахисту, щоб кожен почувався безпечно в цифровій державі», — зазначив **Віцепрем'єр-міністр – Міністр цифрової трансформації України Михайло Федоров**.

Концепція розвитку Держспецзв'язку допоможе:

- забезпечити надійний та якісний урядовий зв'язок у будь-який період;
- покращити підготовку спеціалістів із кіберзахисту;
- осучаснити інформаційно-телекомунікаційну інфраструктуру систем управління державою;
- підвищити довіру українців до діяльності служби та ефективність виконання завдань;
- впровадити державно-приватне партнерство у сфері кібербезпеки;
- розгорнути надійну систему захисту держреєстрів та критичної інфраструктури;
- розширити співпрацю з Організацією Північноатлантичного договору з метою набуття повноправного членства України в НАТО (*Реформування Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України — Президент підписав указ // <https://thedigital.gov.ua/news/reformuvannya-derzhavnoi-sluzhbi-spetsialnogo-zvyazku-ta-zakhistu-informatsii-ukraini-prezident-pidpisav-ukaz>. – 2021. – 23.10*).

Українська делегація під час візиту до Франції відвідала одну з найвідоміших і найстаріших виставок світу на тему внутрішньої безпеки — Milipol, яка збирає професіоналів з цього сектору на всіх рівнях — від поліції та митниці до Інтерполу та сервісних компаній.

Під час виставки відбулася міжнародна конференція «За європейське цифрове десятиліття», на якій виступив Віцепрем'єр-міністр — Міністр цифрової трансформації України Михайло Федоров. Він розповів про прогрес у цифровізації, якого досягла Мінцифра за два роки існування.

«Ми будуємо цифрову державу майбутнього з найзручнішими онлайн-послугами. Це вимога часу, адже digital — не майбутнє, це вже сьогодні. За два роки роботи нам вдалось запуснути перші у світі цифрові паспорти, одну з найшвидших у світі реєстрацій бізнесу та ще десятки сервісів. Україні

є що показати, чим здивувати та що запропонувати світу. І команда Міністерства цифрової трансформації України працює 24/7, щоб цифрових перемог ставало ще більше», — зазначив **Віцепрем'єр-міністр – Міністр цифрової трансформації України Михайло Федоров** під час виступу.

Також Міністр взяв участь у круглому столі European digital sovereignty: international challenges for States and actions in the Horizon 2030. Михайло Федоров поділився досвідом України у боротьбі з кібератаками. Також учасники обговорили необхідність консолідації зусиль у боротьбі з кіберзлочинністю.

Європа вже має хороший приклад об'єднання зусиль — запуск COVID-сертифікатів. За кілька місяців країни розробили технічне рішення та успішно запустили єдину систему, завдяки якій люди можуть знову подорожувати. COVID-сертифікати — це приклад того, що цифровізація стала основним рушієм змін у світі. Пандемія COVID-19 остаточно показала, що потрібно переходити в онлайн і оцифровувати все, що можна оцифрувати. Цифрові послуги комфортніші, безпечніші й доступніші *(Україні є що показати, чим здивувати та що запропонувати світу у сфері цифрових технологій — Михайло Федоров на міжнародній безпековій виставці Milipol Paris // <https://thedigital.gov.ua/news/ukraini-e-shcho-pokazati-chim-zdivuvati-ta-shcho-zaproponuvati-svitu-u-sferi-tsifrovikh-tehnologiy-mikhailo-fedorov-na-mizhnarodniy-bezpekoviy-vistavtsi-milipol-paris.-2021.-22.10>).*

Заступник Міністра цифрової трансформації з питань євроінтеграції Валерія Іонан провела зустріч із заступницею Міністра промисловості та торгівлі Чеської Республіки Сілваною Їротковою, керівником політично-економічного відділу і заступником посла Чеської Республіки в Україні Іржі Прецліком, а також представниками ІТ-компаній Чеської Республіки.

Під час зустрічі обговорили співпрацю між Україною та Чеською Республікою в ІТ-сфері. Також виокремили сфери для подальшої співпраці, зокрема: smart city, Дія City, взаємодія через Офіс з розвитку підприємництва та експорту, співпраця на регіональному рівні.

«Це була конструктивна зустріч, на якій ми обмінялись інформацією про наші проекти з цифровізації та окреслили шляхи для майбутньої співпраці. Зокрема, представники Чеської Республіки дізналися про Дію як бренд цифрової держави та екосистему проектів: застосунок Дія, портал Дія, проекти Дія.Бізнес, Дія.Цифрова освіта, Дія City», — заявила **заступник Міністра цифрової трансформації з питань євроінтеграції Валерія Іонан**.

Заступниця Міністра промисловості та торгівлі Чеської Республіки Сілвана Їроткова: «Ми зацікавлені в двосторонньому співробітництві з Україною та, зокрема, Міністерством цифрової трансформації України, щоб разом реалізовувати спільні проекти з цифровізації, які покращуватимуть життя громадян і сприятимуть розвитку бізнесу» *(Мінцифра*

снівпрацюватиме з Чеською Республікою в сфері цифровізації // <https://thedigital.gov.ua/news/mintsifra-spivpratsyuvatime-z-cheskoyu-respublikoyu-v-sferi-tsifrovizatsii>. – 2021. – 21.10).

Україна займає лідерські позиції за темпами розвитку сфери відкритих даних у Європі. Серед держорганів лідер відкриття даних — Державна податкова служба. А також Антимонопольний комітет, Державна митна служба, Офіс Генерального прокурора, Міністерство освіти та науки. А серед міст — найкращий рівень реалізації політики відкритих даних у Харкові, Маріуполі, Хмельницькому, Тернополі та Львові.

Такі дані дослідження, яке провело Міністерство цифрової трансформації разом із проектом USAID/UK aid «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах/TAPAS». У звіті «Оприлюднення та оновлення відкритих даних розпорядниками інформації у 2020 році» проаналізували рівень відкритості даних у містах та органах державної влади.

Для того, щоб моніторити рівень відкриття даних держорганами та містами, вони щорічно подають Мінцифрі картку оцінки стану оприлюднення та оновлення відкритих даних. У дослідженні оцінили 56 органів державної влади та 81 місто за 2020 рік.

Серед основних критеріїв оцінки:

- потенціал оброблення та аналізу відкритих даних;
- якість оприлюднених наборів даних;
- залучення користувачів до процесу оприлюднення;
- оцінка впливу оприлюднених наборів відкритих даних.

Відкриті дані допомагають контролювати роботу органів влади та мають значний антикорупційний потенціал. Фінансова звітність, інформація про бюджет громади, показники забруднення води, рух громадського транспорту, виплати лікарям, дороги, де плануються ремонтні роботи, — ці дані є в державі, вони можуть бути корисними для людей, а тому мають бути відкритими. Більше відкритих даних — більше зручних і якісних послуг для людей.

Дослідження стимулюватиме якісну конкуренцію між розпорядниками відкритих даних та допоможе обмінюватися досвідом і провідними практиками (*Який з держорганів є лідером за відкритістю даних — дослідження Мінцифру // <https://thedigital.gov.ua/news/yakiy-z-derzhorganiv-e-liderom-za-vidkritistyu-danikh-doslidzhennya-mintsifri>. – 2021. – 20.10).*

19 жовтня 2021 року Міністерство цифрової трансформації України та U-LEAD з Європою підписали меморандум про взаєморозуміння.

Завдяки меморандуму сторони планують:

- Реалізувати ініціативи з розвитку потенціалу цифрової трансформації на місцевому рівні: провести спільні дослідження щодо потреб

територіальних громад у цифровій трансформації, провести тренінги для представників територіальних громад на тему цифрової трансформації.

- Розробити спільно онлайн-курси щодо цифровізації громад на порталі Дія.Цифрова освіта.
- Спільно опрацювати питання впровадження інформаційних технологій, інструментів та платформ, які забезпечують залучення громадян та сприяють прозорості громадської діяльності на муніципальному рівні.

Віцепрем'єр-міністр України — Міністр цифрової трансформації

Михайло Федоров: «Цифрова трансформація в Україні сьогодні відбувається надзвичайно швидко. Вже більше 15 мільйонів українців користуються порталом та застосунком Дія. Я вдячний, що на шляху цифрової трансформації з нами був надійний партнер U-LEAD з Європою. Далі ми разом з вами будемо реалізовувати важливі ініціативи та проекти, які сприятимуть цифровій трансформації на місцевому рівні. Адже цифрова держава — це про рівні можливості для всіх громадян — як жителів великих міст, так і невеликих селищ».

Заступник Міністра цифрової трансформації з питань євроінтеграції

Валерія Іонан: «U-LEAD з Європою — надійний партнер, якому Мінцифра вдячна за підтримку та успішно реалізовані проекти. Мінцифра розраховує на подальшу співпрацю та підтримку проектів із цифровізацією».

Директор Програми «U-LEAD з Європою» Бастіан Файгель: «Підтримка уряду України у зміцненні цифрової трансформації на місцевому рівні є ключовою для Програми «U-LEAD з Європою». Мені дуже приємно, що ми маємо спільне бачення щодо діяльності в цьому напрямку»
(Мінцифра та U-LEAD з Європою підписали меморандум: посилиться цифровізація в регіонах і з'являться онлайн-курси для громад // <https://thedigital.gov.ua/news/mintsifra-ta-u-lead-z-evropoyu-pidpisali-memorandum-posilitsya-tsifrovizatsiya-v-regionakh-i-zyavlyatsya-onlayn-kursi-dlya-gromad>. – 2021. – 19.10).

У пілотних регіонах України запустили Єдину інформаційну систему соціальної сфери (ЄІССС), яка допоможе провести цифрову трансформацію соціальної сфери, отримувати якісні дані та оперативно надавати послуги українцям. Впровадження єдиної системи дозволить заощадити бюджету до 11 млрд грн щороку.

На соціальну сферу витрачається щорічно найбільше коштів – понад 700 млрд грн. Але державі важко відслідкувати правильність використання цих коштів та адресність їх отримання. За попередніми даними Міністерства фінансів, 10-12 % всіх соціальних виплат — це корупція.

«Єдина інформаційна система соціальної сфери необхідна як для кожного українця, так і для держави. ЄІССС допоможе максимально спростити процес отримання послуг для українців. Більше не треба буде збирати збирати десятки папірців та місяцями чекати розгляду заяв на

субсидію чи призначення пенсії. А державі вона дозволить формувати ефективну соціальну політику та відслідковувати корупційні ризики», — зазначив **Віцепрем'єр-міністр – Міністр цифрової трансформації України Михайло Федоров**.

Під час брифінгу також анонсували найпопулярніші соціальні послуги, які з'являться в Дії, — отримання субсидій, призначення пенсій та послуги для ВПО. Замість ходіння кабінетами — одна заява онлайн на порталі Дія. Послуги стануть доступні після Дія Саміту, який відбудеться вже скоро.

Відсутність ЄІССС створювала декілька проблем для якісної роботи соціальної сфери. По-перше, людям доводилося носити з собою стоси ксерокопій даних, які вже є в реєстрах. По-друге, держава не володіла якісними даними, що значно затримувало надання послуг. По-третє, відсутність єдиного електронного реєстру породжувала корупцію в різних масштабах.

«Система, яку ми презентували сьогодні, це справжня революція у сфері соціального захисту — адміністративна, фінансова, ідеологічна. Її Інформаційне ядро — Єдиний соціальний реєстр, створений замість десятка не пов'язаних між собою реєстрів та інформаційних систем. Ми вперше на практиці реалізуємо принцип єдиного соціального вікна для кожної людини, зручного та позбавленого корупції», — підкреслила **Міністр соціальної політики України Марина Лазебна**.

Пілотна версія ЄІССС вже працює в чотирьох територіальних управліннях соціального захисту населення та п'яти територіальних громадах Київської та Житомирської областей. Запуск системи на всій території України відбудеться наступного року. Масштабування ЄІССС в межах країни допоможе українцям швидко отримувати необхідні послуги та скоротить терміни їх надання (*Цифрова трансформація соцсфери — Єдина електронна система дозволить заощадити до 11 млрд грн щороку // <https://thedigital.gov.ua/news/tsifrova-transformatsiya-sotssferi-edina-elektronna-sistema-dozvolit-zaoshchaditi-do-11-mlrd-grn-shchoroku>. – 2021.– 18.10).*

Мінветеранів та Мінцифра спільно працюють над запуском основних сервісів для ветеранів у Дії. Державна ветеранська політика набуває нового змісту та потребує цифрових інструментів. Наразі в Україні — понад 400 тисяч учасників АТО/ООС, а разом із воїнами Другої світової війни, членами родин загиблих, учасників бойових дій на територіях інших держав — приблизно 1,2 мільйона.

«Інтеграція надасть ветеранам усіх категорій можливість користуватися перевагами цифрових послуг у Дії. Ветерани зможуть користуватися зручними послугами на порталі Дія, а також у кабінеті громадянина буде доступний розділ із інформацією про їхні статуси та пільги. Це стане початком для подальшого втілення нових сервісів», — розповів **Віцепрем'єр-міністр – Міністр цифрової трансформації Михайло**

Федоров (*Сервіси для ветеранів запрацюють у Дії вже в 2022 році // <https://thedigital.gov.ua/news/servisi-dlya-veteraniv-zapratsyuyut-u-dii-vzhe-v-2022-rotsi>. – 2021.– 15.10*).

З 1 жовтня Україна повністю перейшла на електронні лікарняні. За два тижні лікарі в закладах охорони здоров'я сформували понад 1,7 млн електронних медичних висновків про тимчасову непрацездатність. І понад 1,1 млн електронних листків непрацездатності було видано на їхній основі. Із них роботодавцями було передано до Фонду соціального страхування України на оплату 164 тисячі листків непрацездатності, на суму 267,5 млн гривень.

«Електронні лікарняні — один із найважливіших кроків впровадження режиму без паперів у сфері охорони здоров'я. Реформувати їх намагалися майже 10 років. І цифра у понад мільйон е-лікарняних за два тижні — підтвердження того, наскільки ця послуга була необхідна українцям впродовж останніх років. Цифровізація допомагає зменшити навантаження на лікарів та спростити отримання страхових виплат. До того ж це спрощення життя для пацієнтів, адже тепер не потрібно йти у лікарню після одужання, щоб закрити лікарняний», — зазначив **Віцепрем'єр-міністр – Міністр цифрової трансформації Михайло Федоров** (*3 1 жовтня понад мільйон українців оформили е-лікарняні // <https://thedigital.gov.ua/news/z-1-zhovtnya-ponad-milyon-ukraintsiv-oformili-e-likarnyani>. – 2021.– 13.10*).

12 жовтня 2021 року в Києві відбувся 23-й саміт між Україною та Європейським Союзом. За підсумками саміту Україна та ЄС відзначили досягнутий прогрес у цифровому секторі:

- сумісність Європейського цифрового COVID-сертифіката та Українського цифрового сертифіката задля взаємного полегшення пересування людей під час обмежень COVID-19;
- завершення переговорів щодо оновлення Додатку XVII, зокрема Доповнення XVII-3 («Правила, що застосовуються до телекомунікаційних послуг») до Угоди про асоціацію;
- реалізація спільного робочого плану щодо електронних довірчих послуг, що веде до можливої угоди, яка має базуватися на наблизенні до законодавства та стандартів ЄС.

Водночас у спільній заяві за підсумками Саміту відзначається: «ЄС привітав триваючу залученість України до виконання своїх зобов'язань у сфері телекомунікаційних послуг, що у разі їх повного виконання може привести до застосування режиму внутрішнього ринку для цього сектору. У цьому контексті була підкреслена важлива роль ефективного та незалежного регулятора у сфері телекомунікацій. ЄС привітав готовність України брати участь у програмах ЄС у рамках нової Багаторічної фінансової перспективи. Також ЄС привітав головування України як першої країни з-поза меж ЄС, у Стратегії ЄС для Дунайського регіону, починаючи з 1 листопада 2021 року».

Президент Європейської комісії Урсула фон дер Ляєн під час свого виступу відзначила значний розвиток України в цифровій сфері та виділила важливі аспекти спільної діяльності надалі, зокрема впровадження інструмента 5G, що сприятиме наближенню до єдиного внутрішнього ринку ЄС.

Спільна заява має потужні сигнали щодо підтримки незалежності та євроінтеграції України. Також заява свідчить про те, що розвиток цифрового сектору відіграє важливу роль у розбудові українсько-європейської цифрової екосистеми в умовах глобальних викликів сьогоденн *(Підсумки саміту Україна-ЄС: відзначили прогрес у цифровому секторі // <https://thedigital.gov.ua/news/pidsumki-samitu-ukraina-es-vidznachili-progres-u-tsifrovomu-sektori.-2021.-12.10>)*.

Мінцифра розвиває підприємництво в Україні. Для цього вже півтора роки працює проєкт Дія.Бізнес. Він містить дві частини — портал та офлайн-центри. За час існування проєкту послугами Дія.Бізнес скористалися вже понад 1,2 млн українців і отримали більше 5 тисяч безкоштовних консультацій. Загальний рівень задоволеності підприємців від консультацій становить 91 %.

«Для початківців відкрити власну справу в Україні буває складно. Більшість новачків дізнається про деталі ведення бізнесу на власному досвіді. Консалтинг — це можливість зробити крок уперед, дізнатися усю необхідну інформацію та отримати підказки куди рухатися далі. Раніше в Україні не було місця, куди підприємці могли б звернутися за цим. Саме тому півтора роки тому ми створили проєкт Дія.Бізнес, який перекладає мову спілкування між підприємцем та державою простою і зрозумілою», — зазначив **Віцепрем'єр-міністр – Міністр цифрової трансформації України Михайло Федоров.**

Портал Дія.Бізнес — це one stop-shop для підприємців малого та середнього бізнесу, де кожен може отримати актуальну для бізнесу інформацію. Тут доступні консультації із понад 65 різних напрямків, а також безкоштовна онлайн-школа для підприємців. Портал — ідеальний старт для тих, хто лише планує почати свою справу або хоче покращити свої навички та знання в окремих сферах.

Крім того, Мінцифра будує мережу центрів підтримки підприємців Дія.Бізнес по всій Україні. Це сучасні та комфортні локації, де бізнес може отримати безоплатні консультації, навчатися, шукати інвесторів, а також тестувати свій продукт на спеціальній pop-up-локації перед виходом на ринок.

Вже працюють 7 центрів Дія.Бізнес — у Харкові, Миколаєві, Черкасах, Одесі, Полтаві, Ужгороді, на базі КНУ ім. Т. Шевченка. Також скоро з'являться у Кривому Розі, Бучі, Тернополі та Кременчуці. Загалом центри Дія.Бізнес вже відвідало понад 17 тисяч осіб.

«Ми комплексно і системно підходимо до підтримки підприємництва в Україні. Запускаємо зручні онлайн-сервіси для підприємців, розвиваємо інфраструктуру підтримки підприємців по всій Україні, започаткували підприємницьку освіту в університетах, навчаємо підприємству зі шкільної партії», — підкреслила **заступник Міністра цифрової трансформації Валерія Іонан** (*Послугами Дія.Бізнес скористалися більше 1,2 млн українців // <https://thedigital.gov.ua/news/poslugami-diyabiznes-skoristalisya-bilshe-12-mln-ukrainsiv>. – 2021. – 11.10*).

Команда Мінцифри презентувала делегації з Естонії під час офіційного візиту головні проєкти Мінцифри та прогрес нашої країни в цифровій трансформації. Застосунок Дія, перші у світі паспорти у смартфоні, цифрові COVID-сертифікати, Дія.Підпис, Дія City та інші проєкти Мінцифри — все це створює нову діджитал-культуру в Україні.

«У нас є велика ідея і місія — побудувати найзручнішу державу з точки зору отримання державних послуг. Для цього ми створюємо цілу екосистему продуктів — Дія. Мобільним застосунком вже користуються понад 7 млн українців, порталом — 7,5 млн. Ми створюємо доступні та зрозумілі послуги онлайн. Переосмислюємо наявні та прибираємо непотрібні. Перетворюємо державу на зручний сервіс» — розповів **Віцепрем'єр-міністр – Міністр цифрової трансформації Михайло Федоров**.

Михайло Федоров розповів про головні цілі Мінцифри, а також про унікальну організаційну структуру, яку вдалося побудувати, — Міністерство, яке формує політику, Комітет цифрової трансформації у Верховній Раді, який допомагає нам ухвалювати необхідні закони для цифровізації. А також CDTO — цифрові заступники, які вже працюють у кожному міністерстві та органах державної влади і поступово з'являються в обласних адміністраціях і міських радах. Це люди, які за допомогою цифрових рішень впроваджують зміни на місцевому рівні та займаються електронними реєстрами, процесами й послугами.

Перший заступник міністра цифрової трансформації Олексій Вискуб зауважив, що Україна — перша країна у світі з цифровими паспортами. А також одна з перших країн, COVID-сертифікати якої визнані в ЄС. Зараз 1,4 млн українців згенерували свої сертифікати в Дії.

Крім того, на зустрічі Мстислав Банік презентував послуги та сервіси в Дії, такі як Дія.Підпис — електронний підпис у смартфоні. Шеринг документів — це абсолютно нова логіка створення цифрової копії документа. Дія.QR — інструмент для бізнесу, який дозволяє швидко та зручно отримувати копії документів клієнтів. Приємною несподіванкою для делегації став той факт, що Дія не тарифікується мобільними операторами.

Також були обговорені проєкти Дія.Цифрова освіта, Дія.Бізнес, розвиток інтернет-покриття в Україні, послуги для бізнесу та інші проєкти Мінцифри.

Представники делегації зазначили що в Естонії та України є спільна місія — розповісти світу про цифрову трансформацію та можливості, які вона дає, а також заявити про себе як про передові діджитал-країни (*Мінцифра презентувала Естонії головні проєкти в цифровій трансформації України // <https://thedigital.gov.ua/news/mintsifra-prezentovala-estonii-golovni-proekti-v-tsifrovii-transformatsii-ukraini>.— 2021.— 5.10).*

За координації Міністерства цифрової трансформації України та підтримки програми «EU4Digital» успішно реалізовано пілотний проєкт щодо транскордонного обміну даними за допомогою рішення eDelivery.

Що відбулось?

Під час пілоту українські компанії змогли протестувати зі своїми польськими та вірменськими контрагентами обмін електронними інвойсами у форматі структурованих даних.

Навіщо це?

Впровадження рішення eDelivery усуває основні недоліки поточного нестандартизованого обміну даними на паперових носіях, такі як додатковий фінансовий тягар, незахищеність даних, ланцюжок затримок тощо.

Деталі

Практика щодо обміну інвойсами на єдиних інтероперабельних стандартах у машиночитному форматі вже давно поширена в ЄС. Зокрема, з прийняттям Директиви 2014/55/ЄС держави-члени ЄС зобов'язались запровадити обов'язкове електронне виставлення рахунків у секторі B2G (business-to-government) в частині державних закупівель.

Багато держав-учасниць ЄС обрали мережу електронної доставки Reprol (Pan-European Public Procurement OnLine) як інструмент (канал) для передачі даних щодо закупівель. Рішення Reprol поєднує різні системи електронних закупівель та електронних рахунків шляхом встановлення набору загальних бізнес-процесів і технічних стандартів. Це забезпечує інтероперабельну та безпечну мережу, яка з'єднує точки доступу в усіх країнах за допомогою одного протоколу передачі електронних повідомлень і методів динамічної адресації.

Під час пілоту також було вирішено приєднатись до мережі Reprol та створити необхідну тестову інфраструктуру на базі ДП «ДІЯ». Останнє

виконало роль сертифікованої точки доступу (Access Point), через яку здійснювався обмін електронними інвойсами відповідно до специфікацій Peppol BIS Billing 3.0 за протоколом обміну повідомленнями AS4.

Що буде далі?

Європейська Комісія відзначила активну та результативну участь України під час реалізації пілоту. А тому було запропоновано проведення додаткового пілоту «eDelivery» з Молдовою, у межах якого планується трансформувати тестове середовище ДП «ДІЯ» у виробниче.

Паралельно Мінцифра вестиме діалог із державними органами щодо шляхів та можливостей використання рішення eDelivery у пріоритетних секторах державної політики на кшталт публічних закупівель, eГТН та інших *(Торгувати без паперів. За координації Мінцифри реалізовані обміни електронними інвойсами з Польщею і Вірменією, наступна — Молдова // <https://thedigital.gov.ua/news/torguvati-bez-paperiv-za-koordinatsii-mintsifri-realizovani-obmini-elektronnimi-invoysami-z-polshcheyu-i-vmenienyu-nastupna-moldova>. – 2021.– 5.10).*

Міністерство цифрової трансформації взяло участь у третьому щорічному засіданні Керівного комітету, що відбулось за ініціативи проєкту EU4Digital з 27 вересня до 1 жовтня 2021 року.

Ініціатива Європейського Союзу EU4Digital підтримує програму цифрових реформ в країнах Східного партнерства, пропонуючи ряд заходів по просуванню ключових областей цифрової економіки і суспільства відповідно до норм і практики ЄС, зокрема, Україну в зниженні тарифів на роумінг, розвитку високошвидкісного широкосмугового доступу до Інтернету для стимулювання економіки та розширення електронних послуг, гармонізації цифрових рамок у суспільстві.

Представники країн-учасників Грузії, Вірменії, Молдови, Білорусі, Азербайджану ознайомилися з досвідом цифровізації України, а саме:

- Україна стала першою країною у світі, де електронні паспорти мають таку ж юридичну силу, як і їхні фізичні аналоги.
- На сьогодні вже доступні 70 послуг через портал Дія, які вже стали реальністю для українців, але попереду ще цифровізація послуг та нові реформи, які створять найзручнішу державу з погляду послуг для людей та бізнесу.
- Мінцифра працює над створенням спеціального правового режиму для ІТ-індустрії Дія City.
- Запущено та активно розвивається національний проєкт з розвитку цифрової грамотності українців Дія.Цифрова освіта.
- Відкрито вже в 7 регіонах України центри підтримки підприємців Дія.Бізнес у межах масштабного національного проєкту з розвитку підприємництва.
- Одним із важливих досягнень є те, що ЄС офіційно визнав українські сертифікати COVID у застосунку Дія.

- У Верховній Раді зареєстровано законопроект «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку України», прийняття якого має важливе значення для повноцінного реформування галузі електронних комунікацій та інтеграції України до Єдиного цифрового ринку ЄС.
- Оновлено Дорожню карту інтеграції України до ЄЦР ЄС.
- Застосунком Дія користується понад 7 мільйонів українців.

Наші досягнення у цифровізації надихнули інші країни Східного партнерства! *(Прогрес Мінцифри в євроінтеграції відзначили на події EU4Digital // <https://thedigital.gov.ua/news/progres-mintsifri-v-evrointegratsii-vidznachili-na-podii-eu4digital>. – 2021.– 01.10).*

В Україні з 1 жовтня всі заклади охорони здоров'я видаватимуть електронні лікарняні. Про це повідомили під час спільного брифінгу представники Мінцифри, МОЗ, Мінсоцполітики та ПФУ. У червні цього року стартував перехідний етап запуску е-лікарняних по всій Україні. До єдиної інформаційної медичної системи за цей час вдалось підключити майже всі українські лікарні, а це близько 3 тисяч. Загалом сформували майже мільйон е-лікарняних.

Для ефективного запуску електронних лікарняних Мінцифра, МОЗ, НСЗУ та представники МІС зробили декілька тренінгів та вебінарів для лікарів про те, як правильно формувати медичні висновки і листки непрацездатності в електронному форматі та працювати з ними.

«Електронні лікарняні — це прозорий, зручний для пацієнта і підзвітний для лікаря процес фіксації надання медичних послуг та подальших страхових виплат. Пацієнту більше не доведеться витратити свій час на паперову тяганину. На сьогодні уже створено більше 1,1 мільйона електронних медичних висновків про тимчасову непрацездатність у 2 991 закладі 47 тисячами лікарів», — сказав **Міністр охорони здоров'я Віктор Ляшко**.

Міністерка соціальної політики Марина Лазебна розповіла: «Е-лікарняні — це крок назустріч людям. Якщо до сьогодні треба було збирати купу довідок та печаток, то нова система усуває всі складнощі для людини. Реєстри обмінюються інформацією між собою без паперів. Відтепер лікарі лікують, люди одужують, роботодавці бачать, що працівники на лікарняному від першого дня, документи обробляються автоматизовано, і людина отримує виплати без зайвих затримок».

«Електронні листки непрацездатності формуються автоматично, що зручно для українців. Більше немає потреби збирати довідки та стояти у чергах. Це прискорить процес отримання виплат. До того ж, кожен зможе перевірити інформацію про себе в особистому кабінеті на вебпорталі Пенсійного фонду України. Завдяки цьому процес стане більш відкритим, а корупційні ризики зменшаться», — зазначив **Голова правління Пенсійного фонду України Євгеній Капінус** (*Україна повністю перейшла на*

електронний лікарняний з 1 жовтня: як це працює // <https://thedigital.gov.ua/news/ukraina-povnistyu-pereyshla-na-elektronniy-likarnyany-z-1-zhovtnya-yak-tse-pratsyue>. –2021.– 01.10).

Регіональні ініціативи

Руководитель цифровизации Киева (CDTO) и заместитель председателя КГГА Петр Оленич отметил, что городской приложение «Киев Цифровой» загрузили уже более 1 миллиона человек.

Отметим, что в этом году в приложении появился прямой инструмент электронной демократии (голосование за Общественный бюджет), совершенствованные сервисы парковки и оплаты проезда в общественном транспорте. В ближайших планах - интеграция в приложение мониторинга качества воздуха, расписания движения общественного транспорта, предоставления электронных петиций и многое другое.

Итоги работы приложения с 5 января 2021:

более 400 тысяч транспортных карт в приложения, киевляне покупали поездки и проездные в «КЦ» более 2,5 миллиона раз;

пользователи оплатили проезд с помощью QR-билетов с экрана смартфона почти 7 миллионов раз;

водители оплатили парковку в приложении 130 тысяч раз, вернули около 55 тысяч эвакуированных авто и оплатили более 80 000 штрафов;

горожане получили более 200 тысяч сообщений приложения от центральной диспетчерской службы по вопросам ЖКХ 1557;

пользователи оставили более 2000 отзывов в App Store и Google Play
(Эльмира Шагабуддинова Приложение «Киев Цифровой» загрузили уже более 1 миллиона пользователей // <https://gloss.ua/citynews/136068-prilozhenie-kiev-tsifrovoj-zahruzili-uzhe-bolee-1-milliona-polzovatelej-.> –2021.–14.10).

Експертний погляд

Олександр Радчук, політолог:

Про надання можливості українцям обирати собі владу чи ухвалювати рішення за допомогою смартфона та електронного голосування – говорять з середини 2000-х років. Нинішня влада приділяє особливу увагу цій ідеї.

Ще у 2019 році у своїй передвиборчій програмі тоді ще кандидат у президенти Володимир Зеленський пообіцяв, що громадяни України зможуть долучитися до ухвалення рішень влади через мережу інтернет, зокрема до голосування на виборах і референдумах. Крім того, вже понад 2 роки в нашій державі існує окреме Міністерство цифрової трансформації, однією із цілей роботи якого є максимальна діджиталізація всіх процесів у суспільстві. Зокрема, і можливостей проведення так званих «електронних голосувань» – по суті, створення системи дистанційної верифікації громадян, які за допомогою відповідних додатків та доступу до інтернету могли б будь-де проголосувати на виборах в Україні.

Очільник міністерства Михайло Федоров стверджує, що повноцінно запустити процес е-голосування на виборах чи референдумах можна буде не раніше 2024 року. Хоча у 2019-му нинішній очільник міністерства стверджував, що реалізувати проєкт під умовною назвою The Vote вдасться уже у 2023 році. «На першому етапі це будуть опитування, завдяки яким президент, прем'єр та інші будуть дізнаватися реальну думку жителів країни. Причому система ідентифікації реалізована через Mobile ID, електронний підпис, Bank ID. Ми хочемо дати людям інструменти прямої демократії. А паралельно, звичайно ж, потрібно розвивати способи електронної взаємодії з державою, формувати цю культуру», – говорив Федоров два з половиною роки тому.

Президент Володимир Зеленський своєю чергою усіляко підтримує всі проєкти, пов'язані із діджиталізацією та, зокрема, й електронним голосуванням. Глава держави, перебуваючи із робочим візитом у США зустрівся з очільниками всесвітньовідомих ІТ-корпорацій – Apple, Microsoft, а нещодавно в ході відеоконференції з топменеджерами компанії [Facebook](#) [запропонував їм відкрити українське представництво](#) корпорації в Києві.

Чи є ідея із електронним голосуванням доречною для нинішніх українських реалій? Які переваги та недоліки такої системи виборів?

Аргументи «за»

Безумовно, головна перевага електронного голосування у разі вдалої організації процесу – транспарентність процедури завдяки системі верифікації виборців, яка в ідеалі виключає будь-яке втручання «посередників» чи так званий людський чинник.

Ще одна перевага – електронне голосування дає змогу швидко підрахувати голоси під час будь-якого волевиявлення, що виключає махінації із визначенням результатів виборів.

Крім того, е-голосування дозволить суттєво знизити вартість адміністрування і обслуговувати процес організації виборів та підрахунку голосів.

А ще – може стати в нагоді тим виборцям, які перебувають поза межами України (наприклад, працюють за кордоном), або, як у ситуації із окупацією ОРДЛО та Криму, допоможе внутрішнім переселенцям.

Звісно, всі ці переваги можливі, якби в Україні вже були успішно реалізовані судова, правоохоронна та виборча реформи.

Аргументи «проти»

Попри високий рівень поширеності інтернету в Україні – за даними Держкомстату, йдеться про більш як 26 мільйонів осіб, які є регулярними користувачами інтернету, – безперешкодний доступ до якісного зв'язку та мережі в нашій державі нині на недостатньому рівні.

Крім того, ще більше проблем в українців із генеруванням так званих «електронних ключів», BankID та MobileID – тому повноцінний запуск верифікації даних для електронного голосування може тривати ще досить значний час.

Серед іншого, одним із головних обмежувальних факторів для запуску електронного голосування є низька цифрова грамотність населення. За даними, які наводили в Міністерстві цифровізації, близько 38% українців у віці 18-70 років мають цифрові навички нижчі ніж базові, а 15% взагалі їх не мають.

Для успішного запуску е-голосування вирішальне значення має безпечна ідентифікація виборця, а також забезпечені гарантії таємниці виборців. Звісно, важливою складовою є інформаційна безпека – і навіть на прикладі виборів у такій розвиненій державі, як США, попри значні заходи кібербезпеки, не обійшлося без втручання хакерів у виборчий процес. Малоімовірно, що в Україні навіть у найближчі роки можна буде створити абсолютно невразливу систему електронного волевиявлення.

Політичний вимір

Безумовно, тема цифровізації та запровадження електронного голосування – це спроба мобілізації більш молодого та більш грамотного виборця. І цей аспект чітко розуміють і в Офісі президента, і в Кабміні, і в пропрезидентській політичній силі, запроваджуючи відповідні ініціативи на найвищому рівні.

Крім того, електронне голосування, попри показову транспарентність, все рівно залишає можливість для маніпуляцій.

В українського виборця, незважаючи на вік та соціальне становище, є розуміння організації та проведення виборчого процесу. Ця традиція під час становлення демократичного суспільства стала важливою процедурною складовою. І замінити її на електронне голосування – означатиме внести

елемент недовіри до організації виборчого процесу. Для того, щоб ситуація кардинально змінилася, потрібно, щоб змінилося бодай ще 2 покоління виборців (*Цифровізація довіри: чи готові українці до виборів онлайн // <https://www.slovoidilo.ua/2021/10/19/kolonka/aleksandr-radchuk/polityka/cyfrovizacziya-doviry-chy-hotovi-ukrayinczi-vyboriv-onlajn>. – 2021.– 19.10).*

Віталій Мороз, консультант з цифрових технологій:

Які українські технологічні компанії захищають цифрові права користувачів?

Великі українські компанії конкурують якістю сервісу аби їхні клієнти залишалися задоволеними. Однак, турбота про клієнтів не завжди супроводжується належним захистом персональних даних цих же клієнтів.

Бізнес-моделі світових технологічних компаній, таких як Google, Facebook чи Netflix, тісно пов'язані з доступом до персональних даних сотень мільйонів їхніх користувачів.

Усі ніби про це знають, однак, як на мене, дискусії про західних техгігантів в Україні спалахують переважно тоді, коли користувачі сервісів мають проблеми з блокуванням контенту чи акаунтів.

Разом з тим, в Україні поступово формуються вітчизняні техгіганти, бізнес-підходи яких подібні до західних – вони теж збирають і аналізують великі масиви даних, що ними користувачі діляться з компаніями.

Розетка, Нова пошта, Olx, Київстар чи Vodafone зокрема вивчають вашу поведінку в мережі аби надавати своїм клієнтам ще більш якісні послуги. Усі ці компанії знають про вас ймовірно більше, аніж ви собі уявляєте.

Вітчизняний приватний сектор заслуговує на повагу, адже в Україні доволі хороший мобільний зв'язок, якісний та доступний інтернет, а робота онлайн-сервісів спрощує життя десяткам мільйонів українців.

Приватні компанії з числа лідерів ринку невпинно зростають й поступово виростають у технологічні гіганти. Однак чи не загубляться під час цього зростання інтереси окремого індивіда – клієнта та користувача цих сервісів?

Настав час вивчати корпоративні політики компаній з позиції інтересів користувача

Наприкінці вересня ГО «Інтерньюз-Україна» представила результати дослідження Індекс захисту персональних даних-2021.

Уперше корпоративні політики 20 приватних технологічних компаній в Україні в аспекті дотримання цифрових прав користувачів стали предметом уваги з боку громадського сектору.

Дослідження Індекс захисту персональних даних-2021 дає відповіді на питання, як лідери ринку серед українських приватних компаній розпоряджаються персональними даними мільйонів українців, що стали клієнтами цих компаній.

До переліку досліджуваних компаній увійшли: Kyivstar, Lifecell, Vodafone, Rozetka, Olx.ua, Nova poshta, Ukr.net, Comfy.ua, Foxtrot.ua, Eldorado.ua, Prom.ua, Citrus.ua, Allo.ua, Kasta.ua, MakeUp.com.ua, Zakaz.ua, Silpo, Triolan, DataGroup та Lanet.

Усі ці компанії можна розділити на три групи: оператори мобільного зв'язку, інтернет-провайдери та компанії, що надають онлайн-сервіси.

Дослідники оцінювали компанії у 4 категоріях:

Чи дотримуються компанія українського законодавства щодо захисту персональних даних?

Чи слідує компанія європейським підходам в захисті персональних даних?

Чи забезпечила компанія захист даних на рівні технологічних рішень?

Чи передбачала зручність користування сайтом та принцип інклюзивності?

Усього – 20 запитань, за кожне з яких компанія могла отримати одну з оцінок – «0», «0,5» або «1» за критерієм дотримання цифрових прав.

В основу методології лягли напрацювання американського проєкту Ranking Digital Rights, що вивчає стан дотримання цифрових прав користувачів по всьому світу з боку великих техгігантів – від американської Apple до китайської Baidu. Їхня методологія була адаптована для України, й дослідники зробили акцент на захисті персональних даних.

Результати не є катастрофічними, але приводу для оптимізму небагато

Результати дослідження не є вкрай песимістичними – адже 60 % провідних техкомпаній України мають середній рівень захисту персональних даних – 12 з 20 компаній набрали щонайменше половину з усіх можливих балів. Серед них: Kyivstar.ua, Comfy.ua, Allo.ua, Kasta.ua, Prom.ua, NovaPoshta.ua, Vodafone.ua, Zakaz.ua, Citrus.ua, Olx.ua, Ukr.net та Foxtrot.ua.

Водночас, три з двадцяти компаній не набрали й третину з можливих балів. Це – Silpo.ua (30 %), Lanet.ua (25 %) та Triolan.com (15 %).

Загалом 8 компаній не набрали й 50 % з можливих балів, а це: Eldorado.ua, DataGroup.ua, Lifecell.ua, Rozetka.com.ua, Makeup.com.ua, Silpo.ua, Lanet.ua і Triolan.com.

Відповідно до результатів дослідження, є трійка лідерів: Olx.ua (77,5 %), Ukr.net (70 %) та Foxtrot.ua (70 %). Але навіть для цих компаній є простір для вдосконалень, зокрема мінімізувати дані, які вони збирають про користувачів, публікувати попередні версії політики конфіденційності на сайтах, на вимогу користувачів надавати копію їхніх персональних даних тощо.

Чи просто було взаємодіяти з компаніями під час дослідження?

Коли робиш дослідження – обов'язково контактуєш з компаніями, які вивчаєш. Й навіть якщо методологія передбачає переважно дистанційне вивчення політик компаній через збір інформації з відкритих джерел, як-то сайти компаній, офіційні запити з уточнюючими питаннями стали важливою частиною дослідження.

Тільки 8 з 20 компаній відповіли на наші офіційні запити (на поштову адресу й через email) з проханням відгукнутися на уточнюючі питання щодо їхніх корпоративних політик в сфері конфіденційності та захисту персональних даних.

Запити були надіслані у травні 2021 – на початковій стадії дослідження, й ми чекали відповіді впродовж 40 календарних днів.

Коли ж результати дослідження були опубліковані наприкінці вересня, ми звернулися до кожної з компаній з пропозицією зустрітися і обговорити з командою проєкту результати дослідження й надати зворотній зв'язок.

5 з 20 компаній погодились. Це – Olx, Foxtrot, Lanet, Rozetka та Kyivstar. Саме з цими компаніями ми провели окрему зустріч й ми детально обговорили зміни, які ці компанії здатні впровадити у найближчі місяці з метою кращого захисту даних користувачів.

Сподіваюся, під час наступного дослідження оцінки захисту персональних даних зростуть для усіх компаній, особливо тих, що приділили час вивченню цьогорічних результатів *(Які українські технологічні компанії захищають цифрові права користувачів // <https://www.pravda.com.ua/columns/2021/10/19/7310833/> – 2021. – 19.10)*.

Михайло Федоров, міністр цифрової трансформації України:

З 1 жовтня Україна перейшла на електронні лікарняні. Ми зробили один з найважливіших кроків до режиму без паперів у сфері охорони здоров'я. Реформувати лікарняні намагалися протягом 10 років. Це одна з найпопулярніших довідок в Україні. Щороку їх видавали близько 8 млн паперових бланків. А загальна вартість виплат за лікарняними складає 18 млрд гривень.

Раніше лікарняні існували лише у паперовому вигляді. Але у червні цього року ми це змінили. 4 місяці тривав перехідний період.

За цей час ми проаналізували всі процеси та виправили помилки, які виникали. Встигли підключити майже всі заклади охорони здоров'я України – а це близько 3 тисяч.

Спільно з МОЗ, НСЗУ, представниками МІС проводили тренінги та вебінари для лікарів про те, як правильно формувати медичні висновки і працювати з ними. У результаті, за 4 місяці – майже мільйон медичних висновків про тимчасову непрацездатність.

Нам вдалося створили зручну систему із зрозумілими процесами, яка спрощує життя лікарям та пацієнтам. І скоро вона стане такою ж буденністю для нас усіх, як онлайн-банкінг чи цифрові документи.

Що змінилося?

Ми розділили лікарняний на два окремі документи.

Перший – медичний висновок про тимчасову непрацездатність (МВТН) – це документ, який формується у випадках втрати працездатності і де зазначається категорія непрацездатності та прогнозований строк.

МВТН не містить медично-чутних даних, таких як діагноз. Лікар створює його у Реєстрі (ЕСОЗ) та завіряє своїм електронним підписом. Тут немає інформації про виплати.

Будуть написані категорія захворювання та скільки днів людина не зможе працювати. Як тільки висновок буде створено, ви отримаєте про це смс-повідомлення на номер, який внесений в систему як контактний.

Далі інформація направляється до Електронно реєстру листків непрацездатності, який веде Пенсійний Фонд.

Там формується електронний листок непрацездатності – друга частина е-лікарняного. Це саме той документ, за яким нараховуються виплати.

Про це ви також отримаєте повідомлення на телефон, вже від ПФУ. Для того, щоб отримати це повідомлення, треба зареєструватися на порталі ПФУ та в особистому кабінеті зазначити номер телефону та обрати цей вид комунікації.

Потім зможете переглянути листок на сайті, як і роботодавець – знайти його у кабінеті страхувальника на порталі ПФУ.

До того ж, тепер, щоб закрити лікарняний вам не потрібно нікуди йти.

У медичному висновку лікар одразу визначає скільки днів ви не зможете працювати. І після цього терміну, лікарняний "закривається" у системі автоматично.

Якщо потрібно лікарняний продовжити або закрити достроково, треба звернутися на повторний прийом. Лікар випише ще один висновок, який стане підставою для продовження терміну непрацездатності та продовженню електронного лікарняного.

Така система лікарняних логічно розділяє документи на той, що містить ваші медичні дані й той, що містить інформацію про виплати.

До ПФУ потрапляє лише та інформація, яка необхідна для нарахування виплат. Раніше у паперових лікарняних інформація про діагноз вказувалася.

Однак медичні дані – мають бути надійно захищеними. І насправді ні ваш роботодавець, ні навіть ваші родичі не мають знати про ваш діагноз, звісно якщо ви самі їм про це не розповіли.

Тому тепер це залишається лише між пацієнтом та його лікарем завдяки електронній системі.

Пенсійний фонд не буде бачити діагноз, а лише набір даних, які потрібні для виплати: категорію непрацездатності, кількість днів на лікарняному та хто видав медичний висновок. Це нова ера в захисті даних пацієнта.

Три причини, чому е-лікарняні – це круто

Перша – зручність для пацієнта. Раніше треба було витратити багато часу, щоб отримати лікарняний.

Після одужання пацієнту потрібно було зібрати підписи по закладу, поставити декілька штампів та печаток. А на роботі якомога швидше віднести «папірець» в бухгалтерію.

Замість паперового лікарняного – два смс-повідомлення! І ще тепер ніхто на роботі не дізнається твій діагноз. Завдяки запуску електронних лікарняних спрощується процес отримання страхових виплат.

Друга – полегшення для лікарів. Раніше для лікаря крім ефективного лікування, проблемою було як правильно вписати місце роботи пацієнта в лікарняний, щоб потім не потрібно було переписувати та виправдовуватися за зіпсований бланк.

Відтепер лікарі не будуть питати «а лікарняний вам потрібно?» і «а де ви працюєте?» – вони просто будуть лікувати і робити відповідні електронні записи в ЕСОЗі.

Третя – антикорупційний ефект. Щоб сформувати МВТН, лікар має вас особисто обстежити, цей висновок як і будь-який інший медичний запис він підписує своїм КЕПом.

Висновки та записи не можна знищити, змінити їх може тільки той лікар, який створив, і ці зміни будуть історичними. Після створення електронного лікарняного на підставі висновку лікаря, лікарняний стає доступний і роботодавцю, і працівникам Фонду соціального страхування України.

Підозрілі лікарняні – підстава для перевірки Національною службою здоров'я України та Фонду соціального страхування України.

Це означає, що «лікарняні» вже не будуть продаватися за оголошеннями в метро, а якщо лікар буде формувати липові МВТН це завжди можна відслідкувати в електронній системі – за КЕПом лікаря.

Можна уявити, скільки б українці могли зробити корисних речей для себе за той час, поки вони бігали збирати підписи та штампи на паперовому лікарняному. Але все це змінюється вже зараз.

Так, на початку вам буде незвично отримати лише два смс-повідомлення і піти від лікаря без «папірця», але лише уявіть, скільки це зекономить часу та енергії для важливіших справ).

Е-лікарняний – один з показових прикладів, як цифровізація та перенесення послуг в онлайн роблять процес прозорим, швидким та зрозумілим. А найголовніше – перетворюють його на зручний сервіс, який служить та полегшує життя. Тому що людина має піклуватися лише про своє здоров'я, а все інше має брати на себе держава (*Е-лікарняні в Україні: що зміниться для лікарів та пацієнтів // <https://life.pravda.com.ua/columns/2021/10/7/246146/>. – 2021. – 7.10).*

Блоги та соціальні мережі

Гаррі Андреасян, Головний виконавчий директор Doc.ua:

Правильный прием лекарств - непростая задача для многих пациентов. Несоблюдение режима лечения приводит к учащению обострений, частому обращению к докторам и повторной госпитализации.

Поэтому на рынок медицины вышла новая технология – eDOT. По состоянию на 2015 год, ее использовало 42 % опрошенных программ по борьбе с туберкулезом, а 36 % – планировали внедрить eDOT. Основатель – CDC (центры по контролю и профилактике заболеваний США). Давайте разберемся, что же такое этот eDOT: реальная польза для пациентов или тотальный контроль их действий? Неужели люди с хроническими болезнями не в состоянии сами справиться с приемом лекарств? Об этом, а также об основных преимуществах и негативных сторонах eDOT рассказываю в этой статье.

Что такое eDOT?

Electronic Directly Observed Therapy (далее – eDOT) – электронная терапия под непосредственным наблюдением – это использование электронных технологий для удаленного мониторинга (в особенности – приема лекарств) пациентов с туберкулезом, астмой, диабетом и другими состояниями здоровья, требующими постоянного контроля в лечении. Для доступа к программе eDOT пациенты используют смартфон, планшет, ноутбук или компьютер с веб-камерой.

eDOT встречи могут быть как в режиме реального времени, так и записанными. Во время посещения eDOT в режиме реального времени врач и пациент назначают конкретный день и время для виртуальной встречи, во время которой доктор наблюдает за тем, как пациент принимает свое лекарство. Эта встреча также дает возможность врачам спросить у пациентов, как они себя чувствуют, проверить лекарства перед их приемом, узнать, не испытывают ли они какие-либо побочные эффекты, и ответить на вопросы, которые могут возникнуть у пациента. В сравнении, записанный eDOT – это когда врач и пациент не устанавливают конкретное время для встречи, а пациент записывает на видео, как он самостоятельно принимает лекарства. Затем он сохраняет запись и отправляет ее медику для просмотра. Этот вариант особенно полезен, если график пациента не совпадают с расписанием работы врача.

Преимущества технологий eDOT

Я выделил 5 основных преимуществ eDOT, на которые стоит обратить внимание:

1. Удобство для пациентов и медиков.

Пациенты получают медицинскую помощь не выходя из дома. Это особенно удобно для тех, кто живет в отдаленных районах и не имеет

возможности постоянно посещать врача. А также для тех, кто из-за постоянной занятости просто не может найти время для личного визита к врачу. Медики могут подстраивать свои графики и согласовывать заранее время виртуальных встреч. Если они по каким-то причинам не могут наблюдать за пациентом в режиме реального времени – используют записанный eDOT. Мне особенно близка эта концепция, потому что для нас в компании очень важно, чтобы медицина была удобной и доступной.

2. Забота о пациентах.

Пациенты чувствуют себя комфортнее и с большим желанием соблюдают прием лекарств, когда получают видеопомощь. Когда пациент готовится принять лекарство, он получает индивидуальную обратную связь, чтобы скорректировать свою технику, или советы по выбору правильного времени приема или дозы лекарства. Видеовстречи особенно облегчают жизнь пациентам, которые не запоминают или не понимают все те правила, которые им назвали, когда впервые прописали лекарство.

3. Контроль побочных эффектов.

eDOT позволяет вовремя отследить и предотвратить появление любых симптомов побочных эффектов. Кроме того, врачи могут корректировать некоторые вредные привычки пациентов. Например, перестать пренебрегать фиксированным временем приема медикаментов или пить лекарства от диабета вместе с едой.

4. Эффективное обучение пациентов.

Многие хорошие клинические результаты – заслуга обучения пациентов. Как пример, астма – это самое распространенное хроническое заболевание у детей, и его оптимальное лечение зависит как от контролируемого приема лекарств, так и от техники их использования. С помощью eDOT, врачи могут научить ребенка правильно пользоваться ингалятором. Это пример, когда пациент может регулярно принимать лекарства, например под контролем родителей, но делать это неправильно. Дети редко умеют правильно использовать ингалятор после одного занятия и без дополнительной помощи. Этот подход позволяет пациентам стать более образованными и заботиться о своем здоровье.

5. Сокращение медицинских расходов.

Контролируемый прием лекарств обеспечивает сокращение количества посещений и госпитализаций, особенно повторных в краткосрочной перспективе. Таким способом это приводит к снижению расходов на здравоохранение. Кроме того, eDOT может снизить затраты, связанные с осложнениями, на оценку, тестирование или процедуры. Соблюдение режима лечения также помогает пациентам избежать прогрессирования заболевания и расходов на более дорогостоящее лечение.

Проблемы eDOT

Конечно же, даже при таком количестве преимуществ, все же остаются некоторые недостатки в использовании eDOT. Я выделил следующие:

1. eDOT не может полностью заменить визит к врачу

Это не подход «все или ничего». Электронная терапия под непосредственным наблюдением может работать для некоторых пациентов, но не для всех. Кому-то она может отлично подходить только для части лечения, а у кого-то для всего. Здесь все индивидуально.

2. eDOT не всегда может изменить поведение пациента.

Если у пациента есть проблемы с надежностью, честностью, злоупотреблением психоактивными веществами или любым другим поведением, которое может препятствовать соблюдению лечения, очень вряд ли, что оно изменится только потому, что он или она переключается с личного общения с врачом на программу eDOT.

3. Обучение персонала и потребность в людях.

Во многих областях медицины спрос на экспертов намного превышает имеющееся предложение. Огромные потребности в людях и их обучение новой технологии - это то, что остается актуальным всегда.

4. Обеспечение безопасности данных.

Когда речь идет об информации о состоянии здоровья пациентов, безопасность и защита конфиденциальности пациента имеют первостепенное значение при использовании eDOT.

5. Тотальный контроль.

Постоянный контроль действий может оказывать психологическое давление на людей. Пациенты с тяжелыми заболеваниями могут ощущать свою беспомощность и критичность состояния, даже если это совершенно не так.

Электронная терапия под непосредственным наблюдением позволяет врачам виртуально гарантировать, что пациенты принимают рецепты должным образом и в нужное время. Это не только экономит время и ресурсы, но также может улучшить состояние здоровья пациента. Несмотря на некоторые трудности, eDOT имеет большое количество перспектив, ведь правильный прием лекарств – это залог успешного лечения (*Технология eDOT: преимущества и негативные стороны // <https://blog.liga.net/user/handreasian/article/41786>. – 2021.– 19.10).*

Віталій Соловей, адвокат:

Найближчим часом в Україні на практиці почне діяти оновлений формат земельних торгів – електронний аукціон.

На засіданні Уряду 22 вересня 2021 року було прийнято відповідну постанову № 1013 «Деякі питання підготовки та проведення земельних торгів для продажу земельних ділянок та набуття прав користування ними (оренди, суперфіцію, емфітевзису)».

Постанова фіналізує технічні та правові питання, які необхідні для запуску електронних аукціонів в Україні. Документ регламентує проведення електронних аукціонів для продажу земельних ділянок та набуття прав користування ними – оренди, суперфіцію, емфітевзису.

Варто зазначити, що раніше учасникам потрібно було бути на торгах фізично. А інформація про такі аукціони, як правило, була малодоступною, їх проводили без реальної конкуренції, а вигравали «окремі люди».

Отже, відтепер участь в електронних аукціонах зможе взяти кожен, у кого є доступ до Інтернету. Торги відбуватимуться на відповідній платформі Prozorro.

Постановою передовсім регламентуються технічні вимоги до підготовки та проведення земельних аукціонів. Мова йде про:

- 1) оприлюднення їх результатів;
- 2) визначення розміру, порядку та строків сплати;
- 3) порядок реалізації переважного права купівлі земельної ділянки у власність у разі продажу її через електронний аукціон;
- 4) технічні вимоги до проведення повторних торгів;
- 5) порядок функціонування та адміністрування електронної торгової системи відповідно до Земельного кодексу.

У Постанові наведено перелік документів, що підтверджують відповідність потенційного покупця, який бажає взяти участь у земельних торгах щодо земельної ділянки с/г призначення, вимогам статті 130 Земельного кодексу.

Отже, відповідно до статті 137 Земельного кодексу потенційні покупці разом із заявою про участь у земельних торгах також подають копії таких документів:

- 1) документи, які містять відомості про структуру власності (якщо потенційним покупцем є юридична особа);
- 2) документи, що підтверджують громадянство учасників (акціонерів, членів) та бенефіціарного власника (якщо потенційним покупцем є юридична особа);
- 3) документи, що підтверджують джерела походження коштів, зокрема: декларація про майновий стан і доходи; декларація про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру / декларація особи, уповноваженої на виконання функцій держави або органу місцевого самоврядування; річна (квартальна, інша) фінансова та/або податкова звітність юридичної особи – набувача та фізичної особи – підприємця (за наявності), що отримана нотаріусом безпосередньо від набувача (баланс, витяги, що містять дані про прибутки та збитки господарської діяльності клієнта, податкова декларація з додатками); фінансова звітність юридичної особи - набувача, що оприлюднена відповідно до вимог законодавства; інші документи, що підтверджують джерела походження коштів;
- 4) документи про перебування у шлюбі (чи його розірвання), у тому числі зареєстрованому за кордоном, та про набуття земельних ділянок сільськогосподарського призначення на праві спільної сумісної власності подружжя (у разі наявності, якщо потенційним покупцем є фізична особа);
- 5) документ, що містить інформацію щодо юридичних осіб, права на частку у статутному (складеному) капіталі, у пайовому фонді, акції, паї яких

потенційний покупець має, із обов'язковим зазначенням найменування юридичної особи, ідентифікаційного коду юридичної особи, розміру належної йому частки у статутному (складеному) капіталі, у пайовому фонді, та/або кількість належних йому акцій, паїв (у разі наявності, якщо потенційним покупцем є фізична особа);

б) документи, які підтверджують право власності учасника земельних торгів на земельні ділянки сільськогосподарського призначення (у разі наявності таких прав) ***(Незабаром в Україні запуснуть земельні електронні аукціони // <https://blog.liga.net/user/vsolovey/article/41611>. – 2021. – 3.10).***

Зарубіжний досвід

Верховный суд Индии постановил создать специальный комитет, которому предстоит выяснить, использовался ли шпионский софт израильской NSO Group – Pegasus – для слежки за гражданами страны в нарушение закона.

Разработанный NSO Group код, будучи внедрённым в смартфон жертвы, предоставляет доступ не только к содержимому памяти устройства, но также к камере и микрофону. Напомним, в июле [стало известно](#) о масштабной слежке при помощи Pegasus за журналистами, правозащитниками, оппозицией, бизнесменами и даже главами государств.

Мишени для программы-шпиона находились в 20 государствах, включая Индию.

Созданный Верховным судом Индии комитет должен выяснить, использовался ли в стране Pegasus, и если да, то был ли при этом нарушен закон, и за кем шпионили с помощью израильского софта (*Андрей Филатов В Индии решено проверить, следили ли за гражданами страны с помощью Pegasus // <https://d-russia.ru/v-indii-resheno-proverit-sledili-li-za-grazhdanami-strany-s-pomoshhu-pegasus.html>. – 2021. – 29.10*).

Американский Госдеп объявил о создании нового бюро по киберпространству и цифровой политике во главе с руководителем в ранге посла.

Акцент на кибербезопасности и новейших технологиях «отражает значительную переориентацию внешней политики США, фокусирующейся на силах, которые самым непосредственным образом оказывают негативное влияние на жизни американцев, источники их заработка и безопасность», заявил госсекретарь.

Элементы такой внешней политики, пообещал Блинкен, «всё чаще будут закладываться в основу наших альянсов и партнёрств и отношений со стратегическими соперниками».

У Госдепартамента также появится спецпосланник по важнейшим и передовым технологиям. Вместе с главой бюро по киберпространству и цифровой политике чиновники будут подотчётны заместителю госсекретаря (*Госдепартамент США объявил о создании нового бюро по киберпространству и цифровой политике – СМИ // <https://d-russia.ru/gosdepartament-ssha-objavil-o-sozdanii-novogo-bjuro-po-kiberprostranstvu-i-cifrovoj-politike-smi.html>. – 2021. – 28.10*).

Мухаммаду Бухари (Muhammadu Buhari), президент Нигерии, заявил, что его страна первой в Африке ввела цифровую валюту центрального банка – eNaira.

Это поспособствует росту ВВП страны на 29 миллиардов долларов в ближайшие 10 лет, заявил Бухари. По данным МВФ, на которые ссылается Bloomberg, ВВП Нигерии в 2021 году составит 480 миллиардов долларов.

Обычная и цифровая найра будут стоять одинаково и обмениваться по курсу 1:1, пообещали в Центральном банке страны.

eNaira поддерживается блокчейном, подробности о технологии не сообщаются.

В феврале 2021 Нигерия запретила банкам и другим финансовым организациям проводить операции с криптовалютами, они были объявлены угрозой финансовой системе государства.

В отличие от криптовалют, национальные валюты центральных банков представляют собой фиатные деньги и контролируются финансовыми регуляторами (*Президент Нигерии заявил о вводе в обращение первой в Африке цифровой валюты // <https://d-russia.ru/prezident-nigerii-zajavil-o-vvode-v-obrashhenie-pervoj-v-afrike-cifrovoj-valjuty.html>. – 2021. – 26.10*).

В Австралии опубликован законопроект, обязывающий онлайн-платформы получать согласие родителей, прежде чем предоставить доступ к соцсетям детям младше 16 лет.

Согласие должно быть получено прежде, чем IT-компании начнут собирать, использовать или раскрывать персональные данные (ПД) несовершеннолетних пользователей.

Законопроект также запрещает организациям использовать или раскрывать ПД австралийцев, если те запретили это делать.

Невыполнение новых правил повлечёт штраф в размере 10% от выручки компании в Австралии, либо 10 миллионов австралийских долларов (7,5 миллиона долларов США), либо троекратного дохода, полученного в результате нарушения новых тренований (*Андрей Филатов Австралия намерена обязать онлайн-платформы получать согласие родителей на пользование соцсетями детьми – законопроект // <https://d-russia.ru/avstralija-namerena-objazat-onlajn-platformy-poluchat-soglasie-roditelej-na-polzovanie-socsetjami-detmi-zakonoproekt.html>. – 2021. – 25.10*).

За время своего существования электронное правительство Казахстана преодолело четыре этапа становления и развития. Была проделана большая работа, и как любой IT- продукт, портал все время нуждается в совершенствовании и обновлении, так как на каждом этапе доработок использовались разные технологии и разные подходы. Именно поэтому сегодня остро встал вопрос об обновлении сервиса и о новом подходе, который позволил бы удерживать лидирующие позиции по развитию электронного правительства. О достижениях за 15-летний период и о том, как облегчилась жизнь казахстанцев благодаря введению онлайн-услуг, корреспонденту ИА «NewTimes.kz» рассказал председатель

**правления АО «Национальные информационные технологии»
Ростислав Коняшкин.**

Здравствуйте, Ростислав Анатольевич! В этом году порталу электронного правительства исполняется 15 лет, расскажите о создании Egov.kz.

— Портал электронного правительства (Egov.kz) – это единый портал, где взаимодействуют все государственные органы друг с другом для обеспечения граждан при помощи информационных технологий. Именно этот механизм позволил сократить очереди в государственные органы, упростить и ускорить процедуры получения справок, свидетельств, разрешительных документов и многого другого. Изначально, идея создания электронного правительства принадлежит первому президенту республики Казахстан – Елбасы Нурсултану Назарбаеву.

Так, 12 апреля 2006 года был запущен Портал с материалами о государственных услугах информационно-справочного характера. С 2007 по 2009 гг. формировалась инфраструктура портала, и создавались базовые компоненты. В 2008 году в рамках административной реформы снизилась нагрузка на бизнес, упростилась разрешительная система, прежде всего лицензирования, сертификации, аккредитации, и так появился проект «Е-лицензирование».

Расскажите о том, как проходит интеграция сопровождаемых продуктов АО «НИТ» с государственными органами и организациями?

— Интеграция компонентов электронного правительства с информационными системами государственных органов или другими организациями проводится на основе заявления, которое подается на портале Smart Bridge. Посредством данного портала можно подать заявки на публикацию сервиса или подключения к существующим сервисам.

Владелец услуги (госорган или иная организация) предоставляет требование к услуге: отрабатывается бизнес процесс, специалистами разрабатывается, согласовывается и утверждается спецификация требований к программному обеспечению (СТПО), информационная система формирует сервисы, публикует на портале Smart Bridge, далее специалисты занимаются настройкой шлюза электронного правительства, после чего проводится тестирование услуги.

В случае успешного тестирования начинается подготовка к запуску в промышленную эксплуатацию, подписывается протокол демонстрации, утверждаются соответствующие нормативно-правовые акты для запуска услуги.

Ранее поданную заявку на портале Smart Bridge направляют повторно, приложив сценарий тестирования и подписав акт тестирования. Затем проводятся настройки на боевой среде шлюза электронного правительства (информационная система, предназначенная для интеграции государственных и негосударственных информационных систем),

интегрируемые системы обновляются на продуктивную среду синхронно, после утверждения нормативно-правовых актов.

После всех вышесказанных процедур, услуги появляются на портале электронного правительства. Расскажите о самых популярных услугах, сколько их всего?

— После успешного проведения интеграций с госорганами и организациями наши граждане уже видят на портале готовые к заявке услуги, можно сказать витрину с услугами.

Количество сервисов и государственных услуг на портале увеличивается ежегодно, так по состоянию на октябрь 2021 года на портале Электронного Правительства доступны 92 сервиса и 276 услуг, а если считать с подвидами (когда одна услуга состоит из нескольких других) - 305. С начала 2021 года (по октябрь 2021) через портал Электронного Правительства было оказано более 40 млн. государственных услуг и проведены работы по автоматизации более 20 услуг.

Ниже как указано в инфографике (описание услуг):

1. Выдача информации о состоянии пенсионных накоплений (с учетом инвестиционного дохода) вкладчика (получателя) единого накопительного пенсионного фонда

2. Бронирование очереди в ЦОН;

3. Выдача справки о наличии либо отсутствии сведений по учетам Комитета по правовой статистике и специальным учетам Генеральной прокуратуры РК о совершении лицом уголовного правонарушения;

4. Выдача справки об отсутствии (наличии) недвижимого имущества физического лица;

5. Справка о состоянии/не состоянии на учете в психоневрологической организации;

6. Выдача справки о зарегистрированных правах на недвижимое имущество физическому лицу;

7. Справка о состоянии/не состоянии на учете в наркологической организации;

8. Прикрепление к медицинской организации, оказывающей первичную медико-санитарную помощь;

9. Выдача информации о поступлении и движении средств вкладчика единого накопительного пенсионного фонда;

10. Выдача справки о регистрации (перерегистрации) юридических лиц, учетной регистрации (перерегистрации) их филиалов и представительств;

11. Выдача справки о зарегистрированном юридическом лице, филиале или представительстве на заданную дату;

12. Регистрация по месту жительства населения граждан РК;

13. Выдача справки, подтверждающей принадлежность заявителя (семьи) к получателям адресной социальной помощи;

14. Выдача справки о всех регистрационных действиях ЮЛ;

15. Выдача справки по определению адреса объектов недвижимости на территории Республики Казахстан.

Как Вы уже говорили ранее, технологии постоянно обновляются, и в 2019 году было запущено мобильное приложение электронного правительства - eGov Mobile. Расскажите о его преимуществах?

— Да, технологии меняются и развиваются ежеминутно и уже сейчас люди не представляют свою жизнь без смартфонов. Ведь всегда удобно носить необходимые в обычной жизни документы всегда с собой и большую роль в развитии «электронного правительства» стало создание мобильного приложения eGov Mobile.

Сейчас в приложении доступно 115 государственных онлайн-услуг и сервисов. Зарегистрироваться в приложении просто и легко – не более чем за 5 минут с помощью биометрической идентификации лица можно получить ЭЦП и зарегистрироваться в базе мобильных граждан (БМГ). Кроме онлайн-услуг в телефоне казахстанцы теперь могут всегда иметь под рукой цифровые документы – аналоги своих самых востребованных документов, которые законно могут использоваться наравне с бумажными документами.

В 2021 году проведены работы по улучшению и упрощению пользования мобильным приложением, так с начала года был добавлен баннер «e-Otinish» для подачи заявки в государственные органы, опубликован баннер «Ashyq», реализована услуга «Запись на вакцинацию», услуги теперь разделены для физических лиц и юридических лиц отдельно.

Особым спросом у населения пользуется сервис «Цифровых документов», на сегодняшний день в приложении доступно 18 документов в цифровом формате. В этом году реализованы новые цифровые документы: паспорт вакцинации, получатель пособия многодетной семьи, удостоверение инвалидности, получатель адресно-социальной помощи. К сервису для оказания услуг по цифровому документу подключены аэропорты 9 городов, несколько казахстанских банков и другие организации.

Расскажите про сбой в системе, и какие услуги будут доступны, над чем ведется работа?

— Ежегодно проводятся работы по улучшению eGov.kz, так как технологии стремительно изменяются и добавляются новые услуги. В этом году также модифицированы уже существующие, появилась возможность увидеть цифровые документы не только в мобильном приложении, но и в личном кабинете пользователей портала eGov.kz, государственные услуги адаптированы под мобильное приложение электронного правительства, подписание услуг стало возможным посредством QR и биометрии.

Мы посчитали, что за все время существования портала было оказано 350 миллионов услуг, а в 2021 году - более 40 миллионов услуг на eGov и 5,3 миллиона через мобильное приложение eGov mobile. Количество зарегистрированных пользователей в 2021 году увеличилось на 1 053 373 по сравнению с 2020 годом. В июне был отмечен максимальный рост пользователей eGov, 187 068 человек зарегистрировались на портале.

Предположительно рост спровоцирован популярными услугами поступления на грант и в ВУЗы, когда заявки принимались онлайн.

Через eGov mobile за все время с момента его запуска оказано 22 343 196 услуг. Существенно увеличилось количество активных пользователей, если в 2019 году пользователей насчитывалось порядка 510 тысяч, в 2020 году – 3,3 миллиона, то на октябрь 2021 года мобильным приложением пользуются 5,3 миллиона граждан.

Сбои возможны даже у самых продвинутых сервисов и тех, что в сотни раз меньше нашего. Стоит учесть, что сбои небольших приложений не редкость, а наш сервис – это более 400 интеграций информационных систем разных госорганов. Это крупнейший сервис и сбои избежать на подобных сервисах – практически невозможно.

Данные заинтриговали, поделитесь планами АО «НИТ» на ближайший год?

— Мы понимаем, что eGov.kz требуется обновление, поэтому планов много. Помимо добавления новых услуг в eGov mobile, необходимо тщательно подойти к вопросу технологической модернизации самого сервиса. IT тренды изменяются ежедневно и нам важно отходить от лоскутной модели сервиса к платформенной, которая позволит улучшить скорость и удобство получения государственных услуг.

Несколько лет назад было даже сложно представить, что государственные услуги могут оказываться где-то еще кроме портала электронного правительства egov.kz. В свою очередь, на предложение министра цифрового развития, инноваций и аэрокосмической промышленности РК Багдата Мусина о монополизации egov.kz и вывода его на внешние платформы и популярные мобильные приложения была неоднозначная реакция и многие в это не верили.

Однако, уже сейчас, более 30% сделок по продаже автомобилей регистрируются и проводятся через приложения банков второго уровня, что максимально упрощает все процедуры для граждан.

Такая же история и с цифровыми документами. Сегодня цифровыми документами уже можно воспользоваться при получении государственных услуг в ЦОНе, посадке на поезд или самолет, в банках второго уровня, в отделениях сотовых операторов, у нотариусов и т.д. Мы работаем над расширением списка, и надеемся в скором времени предоставить возможность вылета из любой точки страны с цифровым аналогом удостоверения личности. Все это показывает, что имеется большой спрос на изменения, скорость получения государственных услуг и возможность использования внешних платформ.

Наряду с увеличением пользователей увеличивается и количество полученных услуг, что приводит к большой нагрузке на все системы. И, конечно же, граждане сталкиваются со сбоями и простоями. Бывают системные сбои. Это связано с тем, как я говорил ранее, что IT рынок не стоит на месте, информационные технологии, сервисы изменяются каждый

день, а какие-то вовсе устаревают (*Венера Баталова Более 350 млн услуг было оказано порталом Egov с момента открытия // <https://newtimes.kz/obshchestvo/138617-bolee-350-mln-uslug-bylo-okazano-portalom-egov-s-momenta-otkrytiia>. – 2021. – 25.10*).

Денис Садовников, главный эксперт-юрист ФГУП ГРЧЦ, СІРР/Е, GDPR DPP, GDPR DPM:

Совет Европейского Союза (Council of The European Union) 1 октября [согласовал](#) свою позицию по проекту Data Governance Act (DGA) – закону об управлении данными.

Представители государств-членов, входящие в состав Совета, согласились поддержать проект, предложенный Еврокомиссией и опубликованный для обсуждения 25 ноября 2020 года.

Официально цель DGA Совет ЕС определяет как «создание надёжных механизмов, позволяющих использовать повторно определённые категории защищённых данных». Сказано также о «росте доверия к услугам передаче данных» и «поощрении альтруизма в отношении данных по всему ЕС», но главная цель – ввести данные, которые защищены законом, в экономический оборот.

В заявлении Совета ЕС подчеркивается, что DGA создаст сильный механизм для обеспечения вторичного использования определённых категорий данных публичного сектора – данных, которые являются предметом чьих-либо прав и защищены законом. Такими данными могут быть, например, данные, защищаемые правом интеллектуальной собственности, составляющие коммерческую тайну, а также персональные данные. Организациям публичного сектора будет разрешено «вторичное использование» (читай: использование для целей, не заявленных при сборе данных – ред.) таких данных при условии полного сохранения конфиденциальности и тайны частной жизни.

Стратегия Совета Европы в отношении искусственного интеллекта

В этом отношении DGA дополняет [Open Data Directive](#) (Директива об открытых данных), которая не распространяется на такие типы данных.

Чтобы избежать финансово обременительных обязательств для публичного сектора, Совет ЕС предлагает предусмотреть более гибкое применение соответствующих норм и принимать во внимание национальную специфику государств-членов.

Проект создает предпосылки для формирования новой бизнес-модели – посреднических сервисов обмена данными (data intermediation services) – для создания безопасного пространства, которое поможет компаниям и физическим лицам делиться данными и не нарушит прав граждан и компаний.

Для компаний такие сервисы могут принимать форму цифровых платформ, которые будут поддерживать обмен данными между ними или обеспечивать их обязательства по такому обмену, установленные

законодательством. Используя такие сервисы, компании смогут делиться данными без угрозы злоупотреблений или потери конкурентных преимуществ, надеется Еврокомиссия, разработавшая DGA.

В отношении персональных данных такие сервисы помогут физическим лицам осуществлять их права в соответствии с GDPR. DGA поможет людям иметь дополнительный контроль над своими данными (было бы лучше предоставить не только контроль над данными, но и доход от их эксплуатации – ред.) и разрешать их предоставление компаниям, которым субъект доверяет. Это может быть сделано, например, средствами новейших инструментов управления персональными данными (personal information management tools), такими, как пространства персональных данных или кошелёк данных, которые представляют собой приложения, связывающие пользователей между собой в группы для совместного регулирования обращения персональных данных.

О новых подходах к управлению персональными данными

Провайдеры посреднических сервисов в соответствии с DGA должны регистрироваться в специальном реестре, чтобы клиенты могли проверять, могут ли они положиться на такого провайдера.

Провайдерам сервисов не будет разрешено раскрывать данные для целей, не предусмотренных DGA. Они будут не вправе получать прибыль, продавая данные, они могут лишь получать оплату за транзакции, т.е. обращения за данными.

Совет ЕС предлагает внести некоторые уточнения в эту часть законопроекта DGA, чтобы уточнить требования к компаниям, которые могут быть посредниками в обмене данными.

Проект DGA создаёт защищённый механизм добровольного предоставления данных для общего блага, например, для научно-исследовательских работ. Предприятия, которые заинтересованы в сборе данных для общественно значимых целей, могут сделать запрос на регистрацию в национальном реестре подтверждённых организаций, использующих механизм «дата-альтруизма». Это даст им право действовать в таком качестве по всему ЕС. Данный механизм создаст необходимое доверие, стимулирует граждан и компании предоставлять данные организациям, действующим во имя общего блага.

В данной части Совет ЕС предлагает дополнить первоначальный текст законопроекта требованием соблюдения утверждённых кодексов поведения в качестве одного из условий регистрации предприятий, которые планируют применять механизм дата-альтруизма. Такие кодексы поведения должны разрабатываться совместно с заинтересованными организациями и утверждаться имплементационным актом Еврокомиссии.

Законопроект предполагает создание новой структуры – Европейского совета по инновациям в области данных (European Data Innovation Board), с задачей помогать Еврокомиссии повышать доступность сервисов обмена данными и обеспечивать согласованную практику в обработке запросов на

доступ к данным публичного сектора. Совет ЕС предлагает некоторые поправки в части задач и структуры данного органа.

Законопроект содержит гарантии для данных публичного сектора, для сервисов по обмену данными и организаций, обеспечивающих дата-альтруизм, против незаконной трансграничной передачи данных и доступа государственных органов к не-персональным данным. Для персональных данных такие меры уже установлены GDPR.

Совет ЕС предлагает предоставить Еврокомиссии полномочия для утверждения модельных контрактных условий (model contractual clauses), при которых возможна передача данных за пределы Евросоюза.

Совет ЕС предлагает также изменить период вступления закона в силу с 12 до 18 месяцев после принятия.

Совет ЕС также обозначил ряд вопросов, которые должны быть прояснены в процессе дальнейшей доработки законопроекта.

Соотношение DGA и [GDPR](#). Необходимо чётко определить, кто несёт ответственность, кто должен применять принципы и гарантии защиты персональных данных на каждом этапе их использования в соответствии с DGA.

Определение ответственности при перемещении персональных данных через границы между государствами-членами ЕС. Должно быть чётко определено соотношение полномочий и ответственности надзорных органов.

Необходимо уточнить понятия «сервис предоставления данных» («data sharing services») и «дата-альтруизм» («data altruism»).

Согласно законодательной процедуре ЕС, именуемой также co-legislation, решение от 1 октября разрешает Совету ЕС начать переговоры с Европарламентом о тексте законопроекта. Финальный текст должен быть утверждён обоими органами, обладающими законодательными полномочиями: как Советом, так и Европарламентом.

Ряд предложений Совета ЕС в отношении проекта DGA поддерживают позицию Европейского совета по защите данных (European Data Protection Board, EDPB) и Европейский надзорный орган по защите данных (European Data Protection Supervisor, EDPS), выраженную в их совместном заключении. EDPB и EDPS обращают внимание на то, что без надёжных гарантий защиты персональных данных существует риск утраты доверия к институтам цифровой экономики. Заявление также подчеркивает необходимость обеспечения соответствия DGA европейскому законодательству о защите персональных данных и призывает законодателей тщательно изучить такие аспекты, как гармонизация DGA и GDPR – в частности, должно быть обеспечено терминологическое (на уровне определений основных понятий) соответствие DGA положениям GDPR (*Денис Садовников О проекте европейского закона об управлении данными – Data Governance Act // <https://d-russia.ru/o-proekte-evropejskogo-zakona-ob-upravlenii-dannymi-data-governance-act.html>. – 2021. – 19.10).*

Большинство госслужащих в США считают, что одной из причин «торможения» цифровой трансформации госорганов является «культурное сопротивление переменам» и неспособность подрядчиков быстро внедрять предложенные инициативы, свидетельствует исследование консалтинговой IT-компании ICF International.

Согласно результатам исследования, 88 % госслужащих, работающих в государственной IT-сфере, заявили, что их ведомства не выполнили планы модернизации, 73 % отметили отсутствие «ясного видения» цифровой трансформации в своих агентствах.

Авторы исследования считают, что пандемия усилила необходимость модернизации, в особенности – устаревшей IT-инфраструктуры которая препятствует эффективной удалённой работе на новых технологических платформах.

Однако из 500 опрошенных госслужащих 51 % заявили, что главная причина неисполнения планов цифровой трансформации – «культурное сопротивление переменам». Среди других причин назывались неадекватный риск-менеджмент, опасения в сфере безопасности и отсутствие ясного видения цели руководителями в сочетании с проблемами внедрения [информационных систем] на стороне подрядчиков.

Опрошенные также сказали, что тревожатся по поводу влияния, которое неудачи цифровизации окажут на граждан, 59 % сообщили о собственном «обременительном» пользовательском опыте онлайн-доступа к критически важным государственным сервисам.

«Сегодняшние CIO стремятся оптимизировать свои бизнес-практики – и многие бросаются всё цифровизировать и трансформировать, не будучи полностью готовы к потенциальным препятствиям, – поясняет один из авторов исследования. – Наш отчёт показывает, что многие ведомства в целом не понимают текущие системные требования, сталкиваются с противодействием работников и расходятся в интересах с заинтересованными лицами».

Основными пунктами планов цифровой трансформации ведомств в последние годы являются модернизация инфраструктуры дата-центров и улучшение доступности онлайн-услуг для пользователей, говорится в отчёте (*Трудности цифровой трансформации госорганов США – исследование // <https://d-russia.ru/trudnosti-cifrovoj-transformacii-gosorganov-ssha-issledovanie.html>. – 2021. – 8.10).*

Министерство науки и техники Китая (Ministry of Science and Technology, MOST) впервые опубликовало руководство по этическому управлению искусственным интеллектом; упор в документе делается на защите прав пользователей.

Как подчеркнуло издание, руководство обнародовано на фоне стремления КНР ограничить влияние крупных IT-компаний в стране и стать глобальным лидером в области ИИ-технологий к 2030 году. О политике КНР

в отношении больших данных, собираемых технологическими платформами. Согласно опубликованному документу, люди должны обладать полным контролем над принятием решений, а также правом выбирать, прибегнуть ли к услугам ИИ-сервисов, прекратить взаимодействие с ИИ-системой или же приостановить её работу в любое время.

Сформулированы шесть основных принципов разработки и использования ИИ-систем. Они должны «быть контролируемыми и надёжными», способствовать росту благополучия человека, а также «честности и справедливости», защите конфиденциальности, обеспечению безопасности и «росту этической грамотности».

Издание отмечает, что новое руководство – чёткий сигнал крупным IT-компаниям, которые для роста продаж всю используют рекомендательные ИИ-системы.

Напомним, в августе власти Китая заявили о намерении регулировать работу алгоритмов рекомендательных систем, чтобы те «поддерживали основные ценности» и «активно распространяли позитивную энергию», препятствуя тиражированию информации, которая нарушает законы и правила.

Китайский регулятор предложил запретить использовать большие данные для влияния на выбор покупателей

Как писал D-Russia.ru, в отношении ИИ-систем КНР проводит политику «приоткрытой двери». Это означает, что у открытого рынка государство берёт новейшие технологии и лучших специалистов, одновременно не давая иностранным компаниям закрепиться на своём рынке. Поощряются поглощения иностранных компаний для получения доступа к технологиям. Обязательным условием выхода иностранных компаний на китайский рынок всё чаще становится передача технологий. Проповедуется технонационализм, предполагающий агрессивную защиту китайских компаний от зарубежных конкурентов и поглощений, а также обеспечивается распределение международных рынков между китайскими компаниями таким образом, чтобы они не конкурировали между собой. Приоритетные направления развития ИИ-систем: наилучшее социальное устройство государства, общественные и судебные услуги, медицинское обслуживание, общественная безопасность, военное дело. *(Китай впервые опубликовал наставление по этике использования ИИ-систем // <https://d-russia.ru/kitaj-vpervye-opublikoval-nastavlenie-po-jetike-ispolzovanija-ii-sistem.html>. –2021. – 4.10).*

Юридическая компания Mishcon de Reya, представляющая интересы около 1,6 миллиона пациентов, подала в британский суд иск к Google и его дочерней компании DeepMind с жалобой на сбор и обработку данных пациентов без их согласия, говорится в опубликованном в четверг сообщении компании.

Из иска следует, что в 2015 году Google, разработчик ИИ-систем DeepMind, а также сеть больниц и клиник Royal Free London NHS Foundation Trust заключили соглашение, по которому Google получил доступ к конфиденциальным медицинским записям пациентов, не уведомив об этом последних и не получив их согласия.

«Будучи пациентом, который проходит все виды лечения, меньше всего ждёшь, что твои персональные медицинские данные окажутся в руках одной из крупнейших технологических компаний мира», – заявил один из пострадавших, чьи интересы представляет Mishcon de Reya.

Телеканал напомнил, что британская система здравоохранения также подвергалась критике в прошлом году за подписание соглашения о передаче медицинских данных американской компании Palantir. Эта основанная в 2004 году компания финансировалась некоммерческим венчурным фондом ЦРУ. Palantir – пионер в области разработки больших данных, первоначально работала только на разведывательное сообщество США. Её основатель также был инвестором DeepMind (*В Великобритании на Google и его «дочку» подали в суд за несанкционированный доступ к данным более чем 1 млн пациентов // <https://d-russia.ru/v-velikobritanii-na-google-i-ego-dochku-podali-v-sud-zanesankcionirovannyj-dostup-k-dannym-bolee-chem-1-mln-pacientov.html>. – 2021. – 1.10).*

Президент Нигерии Мухаммаду Бухари (Muhammadu Buhari) объявил, на каких условиях заблокированный летом Twitter сможет возобновить работу в стране – для этого платформа должна использоваться только «для бизнеса и позитивных взаимодействий», пишет в пятницу TechCrunch.

Издание напомнило, что в конце лета возобновить работу Twitter предлагал министр информации Нигерии. Для этого платформа должна была выполнить ряд условий, включая создание местного представительства компании, уплату налогов в Нигерии и сотрудничество с правительством для урегулирования ситуаций, связанных с «вредными твитами».

О том, согласилась ли платформа выполнить выдвинутые требования, не сообщается (*Власти Нигерии объявили, на каких условиях Twitter сможет работать в стране // <https://d-russia.ru/vlasti-nigerii-objavili-na-kakih-uslovijah-twitter-smozhet-rabotat-v-strane.html>. – 2021. – 1.10).*

Новітня бібліографія зарубіжних та вітчизняних досліджень з проблематики електронного урядування

Калакура, Я., Палієнко, М. Концептуалізація електронного архівознавства в контексті цифровізації українського суспільства // Науково-практичний журнал «Архіви України». 2021. Вип. 3(328). С. 36-65. Мета статті полягає у з'ясуванні сутності електронного архівознавства як інноваційного концепту архівної науки і практики, який в умовах цифрового суспільства набуває пріоритетного значення, відіграє ключову роль у дослідженні діджиталізації архівної справи, науковому обґрунтуванні створення електронних документів, запровадження електронного документообігу, електронного урядування, оцифрування архівних ресурсів, заснування і діяльності електронних архівів. Методологія дослідження включає послідовне дотримання принципів міждисциплінарності та інтегративності наукового пізнання, історизму, наступності, всебічності, цивілізаційного, синергетичного і системного підходів, застосування методів аналізу і синтезу, компаративістики, моделювання, узагальнення досвіду, експертних оцінок, соціальних спостережень та прогнозів. Наукова новизна. Висвітлюється авторське трактування предметного поля і функцій електронного архівознавства з погляду науки та дослідницької практики, окреслюються його контури як відносно окремої галузі знань і навчальної дисципліни із специфікою дидактичних завдань. Значне місце відведено аналізу історичних і науково-теоретичних засад електронного архівознавства, його предмету та об'єктів, джерельної бази, методів і засобів пізнавальної роботи. Простежуються особливості застосування основоположних принципів наукового пізнання в електронній сфері архівної справи, її історії та сучасності, розкривається дослідницький потенціал електронного архівознавства, його наукового інструментарію і категоріального апарату. Особлива увага звернута на такі поняття як діджиталізація архівної справи та документообігу, електронний документ, електронний архів, електронний ресурс, електронна інформація, електронний менеджмент в архівістиці, електронна комунікація. Висновки та перспективи подальших досліджень. Узагальнено вітчизняний і зарубіжний досвід концептуалізації електронного архівознавства, його значення в контексті інформатизаційних та інтеграційних процесів у рамках ЄС. Сформульовано низку пропозицій стосовно подальшого розвитку теоретичних, методологічних та дидактичних засад електронного архівознавства як галузі наукових знань і навчальної дисципліни, інноваційної основи комп'ютеризації архівних практик, модернізації змісту освітніх програм підготовки нової генерації архівістів та документознавців. Ключові слова: електронне архівознавство; методологія; концептуалізація; електронний архів; електронний документ; електронний ресурс; цифровізація архівів; інформаційні технології.

Ковальова, Т., Гунбіна, О. Правові проблеми надання адміністративних послуг з використанням інтернет-технологій // Наукові перспективи. 2021. № 9 (15). С. 260-271. У процесі цілеспрямованої реалізації ідеї сервісної держави на сучасному етапі спостерігається суттєве збільшення надання адміністративних послуг через ЦНАПи із застосуванням інтернет-технологій. Під час аналізу сучасної правової бази та практики надання адміністративних послуг, зокрема, було встановлено, що на сьогодні потребує детальної регламентації правовий аспект можливості отримання в ЦНАПах в електронному вигляді законодавчо заявленого переліку адміністративних послуг в повному обсязі за допомогою операторів

електронної ідентифікації, зокрема ID.GOV.UA, або за допомогою використання кваліфікованого електронного підпису, а саме: оформлення та подання заяви в електронній формі, надання супровідних до них документів, отримання зворотного зв'язку в персональному електронному кабінеті, у тому числі й завірення в електронному вигляді потрібних документів і можливості їх переведення з електронного вигляду в паперовий і навпаки, щоб при цьому вони мали однакову юридичну силу. Звертається увага на можливості надання й інших актуальних послуг у ЦНАПах саме із застосуванням інтернет-технологій за умови вдосконалення правового регулювання власне процесу надання послуг у дистанційному режимі, зокрема: видачу розпорядження про передачу у власність та надання у постійне користування земельних ділянок; надання архівних довідок та копій документів, які зберігаються в архівному секторі; державну реєстрацію земельної ділянки з видачею витягу із Державного земельного кадастру; внесення до Державного земельного кадастру відомостей (змін до них) про земельну ділянку; реєстрацію декларації про готовність об'єкта до експлуатації (щодо об'єктів будівництва, які за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з незначними наслідками, збудовані на земельних ділянках відповідного цільового призначення без дозвільного документа на виконання будівельних робіт; державну реєстрацію змін до статуту територіальної громади чи організації тощо.

Марушева, О., Медведчук, О. Деякі аспекти запровадження єдиної державної електронної системи у сфері будівництва // Наукові інновації та передові технології. 2021. №2 (2). С. 46-60. У статті висвітлено деякі аспекти, переваги та проблемні питання процесу впровадження Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва. Здійснено аналіз чинного законодавства та запроваджених змін щодо створення Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва, проведено порівняльний аналіз інших електронних систем у сфері надання електронних послуг, окреслено переваги роботи електронних кабінетів, а також підкреслено важливість впровадження електронного урядування загалом та розширення пулу електронних послуг у будівництві зокрема. Визначено позитивні сторони та висвітлено деякі недоліки впровадження Єдиної державної електронної системи у будівництві із запропонованим варіантом підвищення ефективності Єдиної державної електронної системи у будівництві в цілому. Обґрунтовано доцільність подальшого розвитку та створення підґрунтя для розроблення більш детального переліку заходів щодо подальшого впровадження державної електронної системи у сфері будівництва, що визначатиме подальші напрями нововведень. Наголошено на необхідності подальшої поступової інтеграції елементів Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва в загальну систему електронних адміністративних послуг або іншу державну інформаційну систему, інтегровану в цю електронну систему, та кабінетів, користувачами яких є суб'єкти господарювання та уповноважений територіальний орган, та на розширенні сервісів в Єдиній державній електронній системі у сфері будівництва. Також наголошено на безперечній доцільності застосування існуючих та запровадженні нових ефективних заходів із збереження даних та захисту інформації. Визначено, що ефективна реалізація норм Закону щодо Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва також сприятиме підвищенню позиції України у рейтингу легкості ведення бізнесу Світового банку «Doing Business» за напрямом «Отримання дозволу на будівництво».

Ніколіна, І. І., Гулівата, І. О. Аналіз впровадження цифрового урядування на субрегіональному рівні // Публічне управління і адміністрування в Україні. 2021. № 23. С. 56-59. Узагальнено, що цифровізація

відіграє провідну роль в забезпеченні надання якісних послуг громадянам, відкритості та прозорості публічної влади. Зазначено, що проблематика оцінювання публічного управління та адміністрування на субрегіональному рівні є малодослідженою. Аналіз тренду цифрової трансформації публічного управління та адміністрування на субрегіональному рівні буде корисним задля коригування політики цифрового розвитку в районі. Проведена апробація авторської моделі оцінювання публічного управління та адміністрування на субрегіональному рівні (на прикладі Іллінецького району Вінницької області) продемонструвала можливість її використання. Показано, що впродовж 2014–2018 рр. результати оцінювання діяльності Іллінецької РДА у сфері цифрового урядування свідчать про зростаючу динаміку основних показників. Проте, відповідно до розробленої рейтингової шкали за значенням інтегрального індексу впродовж аналізованого періоду Іллінецький район відповідає низькому рівню розвитку. Здійснено візуалізацію результатів використання моделі оцінювання. Обґрунтовано, що результати дослідження будуть корисні для коригування політики цифрового розвитку Вінницькою РДА у Вінницькій області, куди увійшов Іллінецький район. Проведений аналіз впровадження цифрового урядування на субрегіональному рівні дозволяє визначити наступні шляхи підвищення рівня розвитку цифрового урядування в районі: надання інтегрованих електронних послуг за життєвими та бізнес-ситуаціями; розвиток та стимулювання використання е-сервісів фізичними та юридичними особами; розвиток електронних публічних закупівель, електронних договорів і рахунків, електронних аукціонів; стимулювання використання електронних послуг фізичними та юридичними особами; оприлюднення та регулярне оновлення наборів даних у формі відкритих даних; розвиток інституту електронних звернень та електронних петицій; розвиток інструментів «відкритий бюджет», «громадський бюджет», онлайн обговорення проєктів нормативно-правових актів та інших інструментів участі громадян у прийнятті управлінських рішень; запровадження електронних форм зворотного зв'язку на офіційному веб-сайті РДА; розвиток системи внутрішнього електронного документообігу; запровадження цифрових робочих місць задля підвищення ефективності виконання працівниками РДА посадових обов'язків та зменшення витрат на апаратне забезпечення, відрядження.

Падерін, І. Д., Горященко, Ю. Г. Стратегічні пріоритети інноваційного розвитку підприємництва // ЭВД. 2021. №1 (63). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/strategichni-prioriteti-innovatsiynogo-rozvitku-pidpriemnistva>. У статті здійснено критичний огляд досягнень цільових показників Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності та інших державних програм. Визначено переваги та важливість стратегічного інноваційного розвитку підприємництва для суспільства і держави. Підкреслено виключну роль планування у системі управління інноваційним розвитком. Вказано на існуючі протиріччя між загальними напрямками та способами розв'язання проблем інноваційного розвитку (фінансування R&D, розвиток освіти тощо). Представлено матрицю застосування технічних інновацій за напрямками розвитку B2, C2, G2. Надано оцінку таймлайн проєктам Міністерства цифрової трансформації, Міністерства освіти і науки, Національного банку України та інших державних органів, що регулюють інноваційний розвиток у країні. Доведено важливість посилення функції контролю в управлінні інноваційним розвитком підприємництва, зокрема, підсилення відповідальності державних органів за пріоритетні напрями: підприємництво, наука, технології, інновації, космічна галузь, освіта. Запропоновано створення координуючого органу, здатного розробити і проконтролювати виконання єдиної стратегії інноваційного розвитку за участю усіх міністерств і відомств в умовах реальних українських економічних можливостей, порівнянних з фінансовими й технологічними.

Седікова, І., Бондарчук, Д. Управління розвитком інформаційного суспільства та електронного урядування // Наукові перспективи. 2021. № 9 (15). С. 217-226. Електронні послуги в діяльності публічної адміністрації є одним із інструментів розвитку інформаційного суспільства в Україні, розбудова та впровадження яких сприятиме створенню відкритого і прозорого державного управління, покращенню якості діяльності публічної адміністрації, доступності та прозорості процедури отримання послуг і в цілому підвищить довіру громадян до влади. Водночас, незважаючи на всі переваги надання електронних послуг населенню, основними чинниками, які гальмують впровадження електронних послуг в діяльності публічної адміністрації України, є: відсутність єдиної системної державної політики у цій сфері, недосконала нормативно-правова база, недостатність фінансування розбудови електронних послуг в Україні, відсутність єдиних адміністративних та технічних стандартів надання електронних послуг публічною адміністрацією, відсутність єдиної інфраструктури міжвідомчої електронної взаємодії та належної системи інформаційної безпеки, несумісність одних інформаційних систем з іншими, складність доступу до них тощо. Досліджено правову природу електронних послуг, їх сутність та особливості в діяльності публічної адміністрації України. Визначено поняття, ознаки та критерії класифікації електронних послуг та механізм їхнього забезпечення. Розкрито зміст адміністративних процедур надання електронних послуг. Проаналізовано рейтинги країн за рівнем розвитку е-уряду, а також визначено тенденції в розвитку даного індексу України. Всі виникаючі проблеми класифіковані за різними ознаками, але найбільш повної виглядає класифікація за джерелом виникнення проблем. Виділено наступні типи бар'єри: управлінські (виникають при взаємодії між різними підсистемами державного управління; технологічні (виникають при реалізації фізичного рівня заходів щодо впровадження ІКТ в процесі надання послуг; соціальні (визначають опір зовнішнього середовища (населення і бізнесу)), щодо впровадження інноваційних технологій; організаційні (виникають при підготовці документів та методик, формування принципів, що визначають концептуальний рівень проєктованої системи е-послуг).

Сидоренко, Н. Державний портал «Дія» - шляхи удосконалення сфери надання адміністративних послуг // Наукові перспективи. 2021. № 9 (15). С. 227-238. Стаття присвячена дослідженню основних засад функціонування державного порталу "Дія" як важливого кроку в удосконаленні сфери надання адміністративних послуг в Україні. Встановлено, що одна з головних умов результативності впровадження концепції електронних адміністративних послуг – це введення інтегрованого підходу, згідно з котрим усі електронні ресурси публічних органів влади, веб-сторінки публічних сервісів повинні об'єднуватися в єдиний практичний ресурс. Функції щодо надання електронних послуг (зокрема й адміністративних), згідно з діючими законами, покладено на портал «Дія», котрий повинен гарантувати використання доступних і практичних для клієнтів інтерфейсів; завантаження, заповнення й подачу заяв та іншої документації через програмні засоби веб-порталу. Наведено основні завдання, які виконує Портал Дія. З'ясовано, що відколи почав функціонувати державний портал «Дія», одержати послуги стало значно легше та зручніше. Громадяни України зараз не марнують час на поїздки, поневіряння кабінетами та не стоять у чергах по декілька годин або й днів. Держава звела до мінімуму людський фактор та забезпечила по-максимуму оперативне й доступне надання послуг. Наголошено на тому, що держава абсолютно трансформувала бізнес-процеси й забезпечила такі умови, що послуги для підприємців стали гуманними й

комфортними. Міністерство цифрової трансформації України не лише скерувало дану послугу на портал «Дія», а й зробило набагато простішою процедуру реєстрації бізнесу. Встановлено, що Портал «Дія» - узагальнена точка доступу громадян та бізнесу до всіх державних послуг, що надаються в електронному форматі, відповідно до єдиних стандартів. До цього часу основна частина даних послуг розміщувалася по різних порталах, тому доводилося займатися їхнім пошуком, що було досить складно. Крім того, оформити їх було досить важко, для цього потрібно було володіти своєрідними знаннями чи звертатися за сторонньою допомогою. Тому Мінцифри зробило більш простим механізм одержання послуг, а також по-максимуму доступним для усіх та інтегрувало їх на Єдиному державному веб-порталі електронних послуг, зокрема «Дії».

Слободенюк, Т. Актуальні проблеми функціонування моделі сервісної держави в Україні // DIZWW. 2021. №19-2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/aktualni-problemi-funktsionuvannya-modeli-servisnoyi-derzhavi-v-ukrayini>. Актуальність досліджуваної теми полягає у тому, що однією із найважливіших умов становлення стабільної економіки України виступає розвиток сфери послуг. Створення зручних і доступних умов для отримання фізичними та юридичними особами публічних послуг є однією з головних задач, що має вирішуватися органами державної влади та місцевого самоврядування в умовах проведення адміністративно-територіальної реформи, адже саме за якістю наданих послуг громадянин країни оцінює рівень турботи держави про нього. Метою представленого дослідження є аналіз та вивчення актуальних проблем функціонування моделі сервісної держави на території України. Методологічною базою дослідження є об'єднання теоретичних методів наукового пізнання. В роботі, зокрема, були використані: методи аналізу та синтезу інформації, порівняльний метод, метод індукції, порівняльно-правовий метод, метод логічного аналізу. На фінальному етапі дослідження був також проведений системний аналіз наукової літератури з тематики дослідження. Були проаналізовані наукові статті зарубіжних та вітчизняних дослідників. В процесі дослідження було визначено, що органи державної влади в Україні зробили важливий крок до створення та функціонування моделі послуг, спрямованої на підвищення якості та ефективності державного управління у сфері доступу до державних послуг, що є критерієм прав людини та нова система відносин у демократії. Однак функціонування моделі статусу послуг лише на ранній стадії та потребує вдосконалення організаційно-правових механізмів державних послуг, які враховують існуючі проблеми їх надання органами державної влади у процесі поглиблення адміністративно-територіальної реформи та перебудова національної економіки. Представлене дослідження має практичну цінність як для дослідників у галузі права та публічного управління, так і для практиків у цих галузях.